

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ANNE, BABA VE ÇOCUK TARAFINDAN ALGILANAN
EBEVEYN KABUL-RED VE KONTROLÜNÜN
ÇOCUĞUN DUYGU DÜZENLEME BECERİSİ İLE İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
FATMA ZEHRA GELGÖR

İSTANBUL - 2016

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ANNE, BABA VE ÇOCUK TARAFINDAN ALGILANAN
EBEVEYN KABUL-RED VE KONTROLÜNÜN
ÇOCUĞUN DUYGU DÜZENLEME BECERİSİ İLE İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
FATMA ZEHRA GELGÖR

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. ŞAZİYE SENEM BAŞGÜL

İSTANBUL - 2016

KABUL VE ONAY

Fatma Zehra GELGÖR tarafından hazırlanan “**Anne, Baba ve Çocuk Tarafından Algılanan Ebeveyn Kabul-Red ve Kontrolünün Çocuğun Duygu Düzenleme Becerisi ile İlişkisi**” başlıklı bu çalışma **23.09.2016** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mücahit ÖZTÜRK
(Başkan)

Doç. Dr. Ş. Senem BAŞGÜL
(Üye)

Yrd. Doç. Dr. Neslihan ARICI ÖZCAN
(Üye)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. / /

Doç. Dr. Mazlum ÇELİK
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Anne, Baba ve Çocuk Tarafından Algılanan Ebeveyn Kabul-Red ve Kontrolünün Çocuğun Duygu Düzenleme Becerisi ile İlişkisi” başlıklı çalışmanın tarafımca, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım. 10/10/2016

Fatma Zehra GELGÖR

ÖNSÖZ

İnsana şöyle tavsiye ettik: "Bana ve anne babana şükret. Dönüş banadır." (Lokman:14).

Dünya üzerinde var olduğu ilk günden itibaren insan, anne ve babasından aldıkları ve almadıkları ile sürekli bir oluşum hali içindedir. Anne karnında başlayan bu etkileşim, kişinin ömrünün sonuna kadar devam eder. Bu nedenle anne ve babanın çocuğun duygu ve düşünce dünyası üzerinde bıraktıkları izleri anlamak, insanı anlayabilmemiz için önemli bir ihtiyaçtır. Bu arayış içinde hem anneyi, hem babayı, hem de çocuğu dinlemek bizleri daha tutarlı sonuçlara götürür. Bundan yola çıkarak bu araştırmada çocuğun duygu düzenleme becerisi üzerinde anne babanın etkisi, ebeveyn ve çocuk beyanları dikkate alınarak incelenmiştir.

Bu araştırmanın tamamlanma süreci boyunca desteklerini üzerinde hissettiğim pek çok kişiye teşekkürümü dile getirmek istiyorum. Öncelikle bu uzun süre zarfında ilgisini eksik etmeyen, sabırla bana yol gösteren sevgili tez danışmanım Doç. Dr. Senem Başgül'e, zorlandığım noktalarda bana incelikle yardımcı olan Prof. Dr. Tolga Arıca'ya ve tez jürimde yer alarak kıymetli önerileri ile araştırmamı tamamlamamda yardımcı olan Prof. Dr. Mücahit Öztürk ve Yrd. Doç. Dr. Neslihan Arıcı Özcan'a teşekkürlerimi sunarım.

İş ve gönüllü faaliyetler ile birlikte yürüttüğüm tezimi tamamlamam için bana her türlü kolaylığı sağlayan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndaki yöneticilerime ve birlikte güzel işler yapmaya devam edeceğimize inandığım Yeryüzü Doktorları Psikososyal Destek ekibindeki arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Kendime olan inancımı diri tutmam için bana omuz veren; tatlı ve acı zamanlarda yanımda olarak hayatı yaşanılır kılan arkadaşlarım Serra, Hüsna, Senanur, Gül Senem, Neslican, Meryem, Hatice, Emel, Nuseybe ve Hacer; iyi ki varsınız.

Kendilerine minnet ve şükranımı dile getirmekte zorlandığım sevgili aileme; en başta canım anneme ve babama her daim gösterdikleri derin anlayış, hissettirdikleri büyük sevgi ve sundukları her türlü imkan için; sevgili kardeşlerim Hatice, Elif, Abdullah ve Muhammed'e ise bıkmadan usanmadan hep yanımda oldukları için teşekkürlerin en büyüğünü sunarım.

Bütün hamd ve övgüler alemlerin Rabbi olan Allah içindir.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Ebeveyn Kabul-Red Teorisi'ne göre çocuğun anne ve babasından algıladığı ebeveyn kabul-red ve kontrolü ile anne ve babanın çocuğuna gösterdiği kabul-red/kontrolün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkisini araştırmaktır. Bu araştırma ile anne babaların beyan ettikleri ebeveyn tutumlarının çocuklar tarafından ne şekilde algılandığının ortaya konulması hedeflenmiştir. Öte yandan çocuğun cinsiyeti, anne-babanın eğitim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi gibi demografik değişkenlerin çocuğun duygu düzenleme becerisi ve algılanan ebeveyn kabul-red/kontrol puanları ile olan ilişkisi incelenmiştir. Araştırma, ilköğretim 4. ve 5. sınıfa devam eden 93 çocuk (41 kız, 52 erkek) ve anne-babaları ile yürütülmüştür. Veriler; Demografik Bilgi Formu, Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçeği (EKRÖ/K), Çocuk EKRÖ/K: Anne, Çocuk EKRÖ/K: Baba ve Duygu Ayarlama Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda çocuğun anne ve babasından algıladığı kabul-red ve kontrol ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Anne ve babanın kabul-red ve kontrolü ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında negatif yönlü ve zayıf bir ilişki saptanmıştır. Anne, baba ve çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabul-red ve kontrol puanları arasındaki uyum incelendiğinde anne-çocuk, baba-çocuk ve anne-baba puanları arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki saptanırken çocuğun anne ve babasından algıladığı ebeveyn kabul-red/kontrol puanları arasında pozitif yönlü ve kuvvetli bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen bulgular ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış; araştırmanın sınırlılıkları belirtilmiş ve gelecek çalışmalar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Algılanan ebeveyn tutumları, ebeveyn kabul-reddi, ebeveyn kontrolü, duygu düzenleme becerisi

ABSTRACT

The purpose of this study is to research the relationship between child's emotion regulation ability and child's perceived acceptance-rejection/control from mother and father; and mother and father's acceptance-rejection/control of their children, according to Parental Acceptance-Rejection Theory. This research aims to reveal how children perceive the parental attitudes that mothers and fathers report. On the other hand, the relationship between demographic variables and child's emotion regulation ability and perceived parental acceptance-rejection/control points is examined; such as child's gender, the parents' education level and the family's income level. The study was carried out among ninety-three 4th and 5th grade students (41 female and 52 male) and their parents. Data was collected through Demographic Information Sheet, Parents' Parental Acceptance-Rejection/Control Questionnaire (PARQ/Control), Child PARQ/Control: Mother version, Child PARQ/Control: Father version and Emotion Regulation Checklist. The results of the study did not reveal a significant relationship between child's perceived acceptance-rejection/control from mother and father, and child's emotion regulation ability. A negative and weak correlation was found between mother's and father's acceptance-rejection/control and child's emotion regulation ability. The congruence between perceived parental acceptance-rejection/control points of mother, father and child was explored, and the results showed that there was a positive and moderate correlation between mother-child, father-child and mother-father points whereas there was a positive and strong correlation between child's perceived parental acceptance-rejection/control levels from mother and father. The results of the study were discussed in the light of the related literature; limitations of the study were stated and recommendations for future research were presented.

Keywords: Perceived parental attitudes, parental acceptance-rejection, parental control, emotion regulation ability

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TABLO LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1. 10-12 Yaş Ruhsal Gelişim Özellikleri.....	1
1.2. Ebeveyn Kabul Red Teorisi.....	2
1.2.1. Tanım	2
1.2.2. Alt Teoriler	3
1.2.3. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu.....	4
1.2.3.1. Ebeveyn Kabulü	4
1.2.3.2. Ebeveyn Reddi.....	5
1.2.4. Ebeveynliğin Kontrol Boyutu.....	6
1.2.5. Ebeveyn Kabul-Reddinin ve Kontrolünün Algılanma Biçimleri.....	6
1.3. Duygu Düzenleme.....	7
1.3.1. Tanım.....	7
1.3.2. Duygu Düzenlemenin Çocuk Ruh Sağlığındaki Önemi.....	9
1.4. Ebeveyn Kabul-Red/Kontrolü ve Duygu Düzenleme Arasındaki İlişki.....	10
1.4.1. Ebeveyn Kabulü ve Duygu Düzenleme.....	10
1.4.2. Ebeveyn Reddi ve Duygu Düzenleme.....	11
1.4.3. Ebeveyn Kontrolü ve Duygu Düzenleme.....	11
1.5. Çalışmanın Amacı ve Hipotezler.....	13
2. YÖNTEM.....	14
2.1. Örneklem.....	14
2.2. Veri Toplama Araçları.....	14
2.2.1. Demografik Bilgi Formu.....	14
2.2.2. Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçekleri.....	14
2.2.3. Duygu Düzenleme Ölçeği.....	16

2.3. Uygulama.....	16
2.4. Analiz.....	17

3. BULGULAR..... 18

3.1. Demografik Bulgular..... 18

3.2. Çocuğun Duygu Düzenleme Puanı ile Anne-Baba ve Çocuk Tarafından Algılanan Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Puanlarına Dair Betimsel Bulgular..... 19

3.2.1. Çocuğun Cinsiyeti Değişkenine Göre Algılanan Anne-Baba Kabul-Red/Kontrol Puanlarına ve Çocuğun Duygu Düzenleme Becerisi Puanına İlişkin T-Testi ve Mann-Whitney U Testi Bulguları..... 20

3.2.2. Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Algılanan Anne-Baba Kabul-Red/Kontrol Puanlarına ve Çocuğun Duygu Düzenleme Becerisi Puanına İlişkin T-Testi ve Mann-Whitney U Testi Bulguları..... 22

3.2.3. Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Algılanan Baba Kabul-Red/Kontrol Puanlarına ve Çocuğun Duygu Düzenleme Becerisi Puanına İlişkin ANOVA ve Kruskal-Wallis H Testi Bulguları..... 23

3.2.4. Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Algılanan Anne-Baba Kabul-Red/Kontrol Puanlarına ve Çocuğun Duygu Düzenleme Becerisi Puanına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Bulguları..... 24

3.3. Anne-Baba ve Çocuğun Ebeveyn Kabul-Red ve Kontrol Algıları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular..... 26

3.3.1 Annenin Ebeveyn Kabul-Red ve Kontrol Puanı ile Çocuğun Anneden Algıladığı Kabul-Red ve Kontrol Puanı Arasındaki İlişkiye Dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları..... 26

3.3.2. Babanın Ebeveyn Kabul-Red ve Kontrol Puanı ile Çocuğun Babadan Algıladığı Kabul-Red ve Kontrol Puanı Arasındaki İlişkiye Dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları..... 26

3.3.3. Çocuğun Anneden Algıladığı Kabul-Red/Kontrol Puanı ile Babadan Algıladığı Kabul-Red/Kontrol Puanı Arasındaki İlişki..... 27

3.3.4. Annenin Kabul-Red/Kontrol Puanı ile Babanın Kabul-Red/Kontrol Puanı Arasındaki İlişki..... 27

3.4. Algılanan Ebeveyn Kabul Red/Kontrolünün Çocuğun Duygu Düzenleme Becerisi ile İlişkisi..... 27

3.4.1. Çocuğun Annesinden Algıladığı Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Puanının Çocuğun Duygu Düzenleme Puanı ile İlişkisine Dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları..... 28

3.4.2. Annenin Kabul-Red ve Kontrol Puanının Çocuğun Duygu Düzenleme Puanı ile İlişkisine Dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları.. 28

3.4.3. Çocuğun Babasından Algıladığı Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Puanının Çocuğun Duygu Düzenleme Puanı ile İlişkisine Dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları.....	28
3.4.4. Babanın Kabul-Red/Kontrol Puanının Çocuğun Duygu Düzenleme Puanı ile İlişkisine Dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları.....	29
4. TARTIŞMA.....	30
4.1. Araştırma Bulgularının Tartışılması.....	30
4.2. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler.....	33
KAYNAKÇA.....	34
EKLER.....	39
EK A: Bilgilendirme ve Onam Formu.....	39
EK B: Demografik Bilgi Formu.....	40
EK C: Duygu Ayarlama Ölçeği (DAÖ).....	41
EK D: Çocuk EKRÖ/K: Anne.....	43
EK E: Çocuk EKRÖ/K: Baba.....	46
EK F: Ebeveyn EKRÖ/K: Çocuk.....	49
EK G: Rohner Research Telif Hakkı Lisansı.....	52

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1: Katılımcılara Ait Demografik Özelliklere İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri	25
Tablo 2: Çocuğun Duygu Düzenleme Puanı ile Anne-Baba ve Çocuk Tarafından Algılanan Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Puanlarına Dair Betimsel Bulgular.....	19
Tablo 3: Çocuğun Cinsiyetine Göre Çocuğun Duygu Düzenleme ve Algılanan Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	20
Tablo 4: Çocuğun Cinsiyetine Göre Algılanan Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Puanlarına İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	21
Tablo 5: Annenin Eğitim Düzeyine Göre Çocuğun Duygu Düzenleme ve Annenin Kabul-Red/Kontrol Puanına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	23
Tablo 6: Annenin Eğitim Düzeyine Göre Çocuğun Anneden Algıladığı Kabul-Red/Kontrol Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	23
Tablo 7: Çocuğun Duygu Düzenleme ve Babanın Kabul-Red/Kontrol Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	24
Tablo 8: Babanın Eğitim Düzeyine Göre Çocuğun Babadan Algıladığı Kabul-Red/Kontrol Puanına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonu.....	24
Tablo 9: Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine göre Çocuğun Duygu Düzenleme Becerisi Puanına ve Algılanan Anne-Baba Kabul-Red/Kontrol Puanlarına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Bulguları.....	25

KISALTMALAR

ANOVA	Analysis of variance
APA	American Psychological Association
DAÖ	Duygu Ayarlama Ölçeği
DEHB	Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu
EKAR	Ebeveyn Kabul-Red Kuramı
EKRÖ/K	Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçeği
PARQ/C	Parental Acceptance-Rejection/Control Questionnaire
PART	Parental Acceptance-Rejection Theory
s.	Sayfa
SPSS	Statistical Package for Social Sciences

GİRİŞ

Ebeveyn tutumları konusu Psikoloji biliminin araştırma konularının başında gelmektedir. Farklı yaş grupları, farklı kültürler ve farklı değişkenlerle bu alanda yapılan yeni çalışmalar ile ebeveyn tutumları konusu sürekli güncelliğini korumaktadır. Ebeveynlik alanında en geniş çerçeveyi çizen teorilerden biri olan Ebeveyn Kabul Red Teorisi, günden güne gelişmesini sürdürerek kişilerarası tüm yakın ilişkilere açıklamalar sunan bir teori haline gelerek insana dair pek çok konuyu anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Duygu düzenleme kavramı ruhsal patolojilerin anlaşılmasında ve tedavisinde etkinliğini artıran bir kavram olarak gün geçtikçe daha sık karşımıza çıkmaktadır. Duygu düzenleme; başta duygudurum bozuklukları ve anksiyete bozuklukları gibi bir çok rahatsızlığın altında yatan temel bir işlev olma özelliği kazanmıştır. Bu nedenle, çocuk ruh sağlığını etkileyen faktörlerin anlaşılmasında birey ait değişkenlerden duygu düzenleme becerisi ve çevreye ait değişkenlerden ebeveyn kabul-red ve kontrolü arasındaki ilişkiyi anlamak nedeniyle bu araştırma konusu seçilmiştir.

Giriş bölümünde ilk olarak araştırma örneklemi için seçilen çocukların yaş grubu olan 10-12 yaş aralığındaki çocuk ruhsal gelişim özelliklerine dair bilgilere yer verilecektir. Daha sonra Ebeveyn Kabul-Red Teorisi ve duygu düzenleme becerisi hakkında kuramsal bilgiler sunulacaktır. Ardından algılanan ebeveyn kabul-reddi ve kontrolü ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkiye dair literatürde yer alan araştırmalar özetlenecektir. Son olarak araştırmanın amacı ve sorularına yer verilecektir.

1.1. 10-12 Yaş Ruhsal Gelişim Özellikleri

Anne-baba ve çocuk, gelişim sürecinde birçok değişimden geçmektedir. Hızla büyüyen ve değişen çocuğa göre ebeveynin sunduğu bakım, ilgi ve gösterdiği tutumların da değişime uğraması kaçınılmazdır. Özellikle ergenlik dönemi; fiziksel, sosyal, bilişsel ve duygusal olarak hızlı ve sürekli bir gelişim ve değişimin olduğu bir dönemdir (Karabekiroğlu, 2009). Ergenlik döneminin tanımı ve bu dönemin ne zaman başlayıp ne zaman bittiği bir tartışma konusu olmakla beraber genel tutum, gelişimin 10 ila 18 yaş arasındaki dönemini ergenlik dönemi olarak tanımlamaktır (APA, 2002).

10-12 yaş aralığı, Jean Piaget'in bilişsel gelişim kuramına göre somut işlemler evresinden soyut işlemler evresine geçilen dönemde yer almaktadır. Piaget'e göre somut işlemler evresi, çocukların 7-8 yaştan 11-12 yaşa kadar olan dönemini kapsar. Bu evrede çocuk, nesnelerin yalnızca duyular ile bilinebileceğini ve kullanılabileceğini düşünmektedir. Somut işlemler evresinde çocuğun tek ilgi odağı kendi hareketleridir. Piaget, soyut işlemler evresini ise 11-12 yaştan ergenliğe uzanan süreç olarak ele almaktadır. 11-12 yaştan itibaren muhakeme yeteneği gelişmeye başlayan çocukların gelişim süreci içerisinde şimdiyi ve sonrasını görme yeteneği oluşmaya başlar, bu dönem itibarıyla teoriler üretebilir ve yansıtmacı biçimde düşünebilirler (Piaget, 1947).

Hendrix ve Hunt (2011), 7-12 yaş arasındaki gelişim dönemini "İlişki Evresi" olarak tanımlamışlardır. Bu evrede çocuğun yaşamında yeni ilişkiler başlar ve ebeveynlerin çok yönlü kontrolünün dışına çıkılır. Bu dönemde çocuk başka kişilere gerçek ve samimi bir ilgi göstermeye başlar. Çocuk için başkaları tarafından kabul edilme ve sevilme bu yaş diliminde önceliklidir. Orta çocukluk dönemindeki çocuklar erken çocukluk dönemindekilere göre ebeveynlerinin daha az kabul edici olduğunu bildirmişlerdir (Armentrout ve Burger, 1972, aktaran Hendrix ve Hunt, 2011). Bu, çocuğa bu dönemde daha az sıcaklık gösterilmesi ile açıklanabilirse de (Baldwin, 1948'den aktaran Kuczynski, 2002), çocuk olgunlaştıkça çocuğa gösterilen sevginin daha az fiziksel ifade içermesi olarak da yorumlanabilir (Kuczynski, 2002).

Bu dönemde ebeveyn ve çocuk ilişkisinde daha az olumsuz duygu deneyimlenmekte ve sergilenmektedir. Öfke nöbetleri ve duygu patlamaları gibi çocuğun ebeveynlerine karşı gösterdiği zorlayıcı davranışlarda azalma söz konusudur (Kuczynski, 2002). Zimmermann ve Iwanski'nin 11 yaş, 15 yaş ve 19 yaş ergenlerle yaptığı araştırmada ergenlerin uyumsal duygu düzenleme becerileri karşılaştırılmış, 11 yaş ergenlerin 15 yaşındakilere göre daha fazla uyum sağlayıcı duygu düzenleme stratejileri kullanırken 19 yaşındakilere göre daha az adaptif duygu düzenleme stratejilerine sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır (Zimmerman ve Iwanski, 2014'ten aktaran Cole, 2014). Bu araştırma, duygu düzenlemenin basit ve doğrusal gelişim modelleri ile açıklanamayacağını ortaya koymuştur. Okul çağı çocuğunun sahip olduğu bilgi ve beceriler ile girdiği ergenlik dönemi, birbiri ile ilişkili birçok biyolojik ve sosyal değişime sahne olduğundan çocuğun duygu düzenleme becerilerinin gelişimi bu dönemde farklı zorluk ve fırsatlar ile karşı karşıyadır (Cole, 2014).

Yukarıda bahsedilen tüm bu gerekçelerden dolayı bu araştırmada okul çağı çocuğunun ergenliğe adım attığı yıllar olan 10-12 yaş dönemindeki ilköğretim 4. ve 5. sınıfa giden çocuklar ve ebeveynleri ile çalışılmıştır.

1.2. Ebeveyn Kabul Red Teorisi

1.2.1. Tanım

Ebeveyn Kabul-Red Teorisi (Parental Acceptance and Rejection Theory-PART), Ronald Rohner tarafından 1960'lı yıllardan itibaren ortaya konulmuş ve günümüze kadar geliştirilmekte olan bir sosyalleşme teorisidir (Rohner, 1986; 2004; 2016; Rohner ve Rohner, 1981). Teori, ebeveynlerin çocuklarına karşı gösterdikleri ve çocukların ebeveynlerinden algıladıkları kabul-red ve kontrol tutumlarının nedenlerini, bu tutumların sonuçlarını ve bunların ilişkili olduğu diğer kavramları açıklamayı amaçlamaktadır. Teori, ebeveyn davranışlarının çocuk ve yetişkinlerde doğurabileceği sonuçları araştırmakla beraber ebeveynliğin kalitesini de incelemektedir (Öngider, 2008). 2000 yılından itibaren, teori bünyesinde yetişkinlerin eşler ve kardeşler gibi diğer kişiler ile arasındaki yakın ilişkileri incelenmeye başlanmış, teorinin sadece ebeveyn-çocuk ilişkisi için değil her türlü yakın ilişki için geçerli olduğu ortaya konulmuştur. 2014 yılından itibaren teori “Kişilerarası Kabul Red Teorisi” olarak yeniden adlandırılmıştır (Rohner, 2016). Bu tez çalışmasının başlatıldığı ve ölçeklerine erişildiği tarihte teori Ebeveyn Kabul Red Teorisi olarak literatürde yer aldığından bu çalışmada “Ebeveyn Kabul Red Teorisi (EKAR)” kavramı kullanılacaktır.

Ebeveyn Kabul Red Teorisi'ne göre “ebeveyn” kavramı çocuğun başlıca tüm bakımverenlerini kapsar. Biyolojik veya evlat edinen ebeveyn olma şartı aranmaz (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2012). Çocuğun veya yetişkinin görece uzun süren duygusal bağının bulunduğu, kişi için özel olarak önemli olan ve kimse ile değiştiremeyeceği kişiyi ifade eder. Dolayısıyla EKAR'da çocuğun anne ve babasının yanı sıra, başka bir akraba ya da bir kurum çatısı altında çocuğa bakım veren kimseler gibi çocuğun uzun süreli temel bakımını üstlenmiş kişiler ebeveyn olarak kabul edilmektedir (Öngider, 2008).

Ebeveyn Kabul-Red Teorisi'ne göre, çocukların ebeveynleri tarafından kabul edilmeleri ya da reddedilmeleri kadar onların yaşamını etkileyen başka bir deneyim mevcut değildir. Farklı coğrafyalarda yürütülen binlerce çalışma ile, anne-baba

tarafından kabul edilmenin veya reddedilmenin çocukların hem duygusal, davranışsal, sosyal ve bilişsel olarak gelişimini; hem de psikolojik uyumlarını etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu teoriye göre; çocukların kendilerine, başkalarına, eşyalara, kısacası hayatın tümüne dair edindikleri tutum ve gösterdikleri davranışların temelini çocukların anne ve babaları tarafından kabul edilmeleri ya da reddedilmeleri oluşturur (Rohner, 2004). Ebeveyn-çocuk ilişkisini ele alan birçok araştırma çoğunlukla annelerin tutum ve davranışlarını baz almaktadır. Halbuki anne ve babaların tutum ve davranışlarını inceleyen birçok araştırma; babaların sevgi ile ilişkili davranışlarının, çocuk, ergen ve yetişkinler üzerinde en az annelerin davranışları kadar etkili olduğunu göstermiştir. Diğer ailesel faktörler kontrol edildiğinde; depresyon başta olmak üzere, bir çok psikolojik problemin ortaya çıkmasında baba kabul-reddinin etkisinin en az anneninki kadar etkili olduğu görülmektedir (Rohner, 1998; Veneziano ve Rohner, 1998). Bu nedenle bu araştırmada hem annenin, hem de babanın kabul-red ve kontrol tutumu ele alınacaktır.

1.2.2. Alt Teoriler

Ebeveyn Kabul Red Teorisi'nin Kişilik, Baş Etme ve Sosyokültürel Sistemler Alt Teorisi olmak üzere üç alt teorisi bulunmaktadır.

Kişilik Alt Teorisi iki genel sorunun cevabını aramaktadır. Öncelikle, bütün sosyokültürel sistemlerde, çocuklar ebeveynlerinden ya da diğer bağlanma figürlerinden kabul veya red algıladıklarında temelde aynı şekilde davrandıkları doğru mudur? İkinci soru ise çocukluktaki ebeveyn reddinin ne derece yetişkinlik ve yaşlılık dönemine etki ettiğidir.

Kişilik Alt Teorisine göre kişinin kendisi için önemli olan kişilerden ve bağlanma figürlerinden almış olduğu olumlu karşılıklar güçlü bir motivasyon kaynağıdır. Özellikle erken yaşlarda çocuklar bu olumlu karşılık alma ihtiyaçlarını başta ebeveynleri olmak üzere diğer bağlanma figürlerinden gideremezlerse duygusal ve davranışsal olarak belirli şekillerde karşılık vermeye yatkınlaşabilirler (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2012). İlerleyen yaşlarda ise bu ihtiyaç daha da karmaşılaşır ve ne düşündüğüne önem verdiğimiz kişilerce onaylanma ve beğenilme isteğini de kapsar (Rohner, 1986). EKAR'a göre çocuğun kişilik gelişimini etkileyen faktörlerin başında çocuğun ebeveyni tarafından kabul edilmesi ya da reddedilmesi gelmektedir (Rohner, 1998).

Ebeveyn Kabul Red Teorisi'nin bir diğer alt teorisi olan Baş Etme Alt Teorisi, neden bazı çocuk ve yetişkinlerin çocuklukta reddedilme ile diğerlerine göre duygusal açıdan daha etkili bir biçimde başa çıkmakta olduğunu inceler. Çocukluğunda ciddi olarak travmatize olanlar dışında tüm yetişkinlerin, çocukluklarında algıladıkları ebeveyn reddinin olumsuz etkilerinin üstesinden gelecek kadar yeterli kişisel elastikiyete (resilience) sahip oldukları ve kendi ailelerinin dışında da olumlu deneyimler edinmiş oldukları, baş etme alt teorisinin önkabulleri arasındadır (Rohner ve Britner, 2002).

Sosyokültürel Sistemler Alt Teorisinin cevabını aradığı iki soru bulunmaktadır. İlk olarak neden bazı ebeveynlerin sıcak, sevgi ve kabul gösteren kişiler olmasına rağmen bazılarının soğuk, saldırgan, ilgisiz ya da ihmalkar olduğu sorgulanır. Bir diğer yanıt aranan soru ise bir toplumda ebeveynlerin çoğunluğunun çocuklarına karşı kabul edici ya da reddedici bir tutum içinde olması o toplumun genel yapısını nasıl etkilediğidir.

1.2.3. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu

Ebeveynliğin sıcaklık boyutu, bir ucunda ebeveyn kabulünün ve bir ucunda da ebeveyn reddininin bulunduğu iki uçlu bir bileşendir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Sıcaklık boyutu, çocuk ile ebeveyn arasındaki duygusal bağın kabulden redde varan bir doğrudaki yerini göstermektedir.

1.2.3.1. Ebeveyn Kabulü

Ebeveyn kabulü ve reddini tanımlamada iki tür bilgi temel alınmıştır. Bunlar ebeveynin psikolojik durumu ve gözlemlenebilir davranışlarıdır. Örneğin sıcaklık, düşmanlık, ilgisizlik ebeveynin psikolojik durumunu ifade ederken saldırganlık ve ihmal ebeveynin gözlemlenebilir davranışlarını tanımlamaktadır.

Ebeveyn kabulü ebeveynin çocuğa göstermiş olduğu sıcaklığın, sevginin, ilginin, şefkatin, bakımın ve desteğin ön plana çıkması iken ebeveyn reddi bu sıcaklık ve şefkatin olmaması ya da geri çekilmesi olarak tanımlanır (Rohner ve Rohner, 1981). Ebeveyn kabulü sözel veya davranışsal olarak ifade edilebilir. Sözel olarak kabul; çocuğu övme, davranışını onaylama, sözel olarak çocuğu rahatlatma veya başka sözlerle

sevgiyi ifade etme şeklinde gösterilebilir. Fiziksel olarak ise öpme, kucaklama, sarılma, çocuk ile oynama gibi farklı şekillerde ebeveynler kabullerini gösterebilirler. Ebeveyn kabulü çocuklarda cömertlik, yardımseverlik ve empati gibi olumlu sosyal davranışların gelişimi, olumlu akran ilişkileri, psikolojik iyi oluş, mutluluk, yaşam doyumu ve düşük psikolojik sıkıntı ile ilişkili bulunmuştur (Rohner ve Britner, 2002).

1.2.3.2.Ebeveyn Reddi

Ebeveyn reddi, ebeveynin çocuğuna karşı soğuk ve anlayışsız biçimde olumsuz bir tutuma sahip olmasıdır. Reddedici ebeveynler çocuklarını onaylamaz, onları yük olarak görür ve onlardan hoşlanmayabilirler (Rohner ve Rohner, 1981). Ebeveyn reddi soğukluk, düşmanlık, ilgisizlik ve ayrışmamış red olmak üzere dört alt başlığa ayrılmaktadır. Bu başlıklar ebeveynin iç dünyasında yer alan duygu ve tutumlarına işaret ederken her birinin gözlemlenebilir davranış biçimi farklı olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin düşmanlık duygusu kişide saldırganlık olarak gözlemlenebilirken; ilgisizlik, kişide ihmal davranışı olarak açığa çıkmaktadır. Ebeveyn reddinin dört alt biçiminde ortaya çıkan fiziksel ve sözel göstergelere dair şu örnekler verilebilir (Rohner ve Rohner, 1981):

a. Soğuk/İlgisiz

Soğuk ve ilgisiz ebeveynler fiziksel olarak çocuklarına öpme ve sarılma gibi davranışları göstermezler. Sözel olarak ise çocuğu takdir etmekten, övmekten ve çocuk hakkında iyi şeyler söylemekten kaçınırlar.

b. Düşmancıl/Saldırgan

Ebeveyn Kabul Red Teorisine göre saldırganlık; birine, bir şeye veya kişinin kendisine fiziksel veya duygusal olarak zarar verme davranışını ifade etmektedir. Düşmancıl ve saldırgan olarak tanımlanan ebeveynler çocuklarına karşı vurma, dövme, itip kakma gibi fiziksel tepkiler gösterebilirler. Beddua etme, iğneleme, küçümseme, kötü ve kaba şeyler söyleme ise bu ebeveynlerin çocuklarına sözel olarak gösterebilecekleri tepkiler arasındadır.

c. İlgisizlik/İhmal

İlgisizlik ve ihmal, ebeveynin fiziksel ve psikolojik olarak ulaşılabilir olmaması durumu olarak tanımlanmaktadır. Bu ebeveynler çocuğun ihtiyaçlarına hiçbir şekilde

cevap vermemektedir. İlgisiz ve ihmalkar ebeveynler, çocuğu görmezlikten gelerek çocuğun duygusal olarak yalnız kalmasına neden olurlar.

d. Ayrışmamış red

Çocuk ebeveyni tarafından sevilmediğini, değer verilmediğini ve ilgilenilmediğini hisseder. Ebeveyn ya da bir dış gözlemci bunu davranışsal olarak ayırt edemeyebilir.

Ebeveyn reddi; davranış problemleri, uyum problemleri, madde kötüye kullanımı, bağlanma problemleri, akademik problemler, ilişki problemleri ve psikofizyolojik problemler ile ilişkili bulunmuştur (Rohner ve Britner, 2002).

1.2.4. Ebeveynliğin Kontrol Boyutu

Ebeveynliğin sıcaklık boyutundan bağımsız olan ve EKAR Teorisine daha sonradan eklenen ikinci boyut ebeveynliğin kontrol boyutudur. Rohner ve Pettengill (1985) ebeveynliğin kontrol boyutunu, ebeveyn davranışındaki aşırı kısıtlayıcılıktan aşırı izin vericiliğe uzanan iki uçlu bir yapı olarak tanımlamışlardır (Rohner ve Pettengill, 1985). Aşırı kısıtlayıcı anne babalar, çocuklarının davranışlarını en ince ayrıntısına kadar kontrol eden ebeveynler olarak tanımlanmakta iken aşırı izin verici ebeveynler çocuklarını nadiren kontrol eden; davranışlarında her türlü serbestiyete olanak sağlayan anne babalardır (Rohner ve Rohner, 1981).

Maccoby (1984), 1960 ve 70’lerde ebeveyn kontrolü ve düzenlemesi kavramlarının daha farklılaştığını, katı kurallar ve yaptırımlar ile değişken kısıtlamaların ya da otoriter pratiklerin ayrıştırıldığını belirtmiştir. Önceleri çocuk yetiştirme tekniklerinin tümü “psikolojik disiplin” başlığı altında ele alınırken, 80’li yıllarda ebeveyn muhakemesinin ayrı bir alan olarak çalışılmaya başlandığını ifade etmiştir (Maccoby, 1984).

Kağıtçıbaşı (2010) ebeveyn ve çocuk için ana-baba denetiminin anlamının kültür tarafından belirlendiğini ifade etmiştir. Anne baba denetiminin kabul edilebilir ve yaygın olduğu kültürlerde çocuğun denetimi/kontrolü reddetme olarak algılamadığı savunulmuştur (Kağıtçıbaşı, 1970; Rohner ve Pettengil, 1985). EKAR Teorisinde de ebeveynin kabul edici olması kısıtlayıcı olmasına, reddedici olması izin verici olmasına engel oluşturmamaktadır.

1.2.5. Ebeveyn Kabul-Reddinin ve Kontrolünün Algılanma Biçimleri

Maccoby (1984), geleneksel olarak ebeveyn-çocuk çalışmalarında bağımlı değişken olarak ya çocuğa ait bir özelliğin ele alındığını ve bunun farklı ebeveyn davranışları ile olan ilişkisinin çalışıldığını, ya da ebeveynliğin spesifik bir boyutunun ele alınarak bunun çocuk davranışındaki olası etkilerinin araştırıldığını belirtmiştir.

Ebeveyn Kabul Red Teorisine göre kabul ve red iki perspektiften incelenebilir: Birey tarafından kişisel olarak algılanan veya hissedilen şekli ile (fenomenolojik perspektif) ya da dışarıdan bir gözlemcinin bildirmesi ile (davranışsal perspektif). Çoğunlukla hissedilen ve gözlemlenen perspektifler aynı duruma işaret eder fakat iki perspektifin çok farklı iki sonuca vardığı durumlarda EKAR kuramı fenomenolojik/hissedilen perspektiften gelen bilgiye güvenir (Rohner, Khaleque, Cournoyer, 2012). Örneğin dışarıdan bakan gözlemciler ebeveynin açık bir şekilde reddedici davranışlarına şahit olmasa dahi çocuk kendinin sevilmediğini hissediyor olabilir. Veya dışarıdan bakıldığında ebeveynin oldukça reddedici bir tutum içine olduğu görüldüğü hale çocuk reddedildiğini hissetmiyor olabilir. Kagan bu durumu şöyle ifade etmiştir: “Ebeveyn reddi anne babanın ortaya koyduğu belirli davranış biçimi değil, çocuğun sahip olduğu inançtır” (Kagan, 1978, aktaran Rohner 1986). Bu nedenle Kagan, ebeveyn kabul reddinin çoğunlukla sembolik bir durum olduğunu savunmuştur.

Smetana (1989), 10-11 yaş çocuklarının ve ebeveynlerinin algıları arasında göreceli bir uyum olduğunu belirtmiştir. Bu yaş dönemindeki çocukların ebeveynlerinin otoritesinin meşru olduğuna inandıklarını savunmuştur. Ergenliğe girilmekle aradaki uyum azalır. Alessandri ve Wozniak (1987) 15-16 yaş çocuklarının, ebeveynlerinin kendileri ile ilgili düşüncelerini 10-11 yaş çocuklarına göre daha tutarlı algıladıklarını savunmuşlardır. Yine Alessandri ve Wozniak’ın 2 yıllık takip çalışmasında, 10-11 yaş çocukları ile ebeveynlerinin algıları arasındaki uyumun 2 yıl içinde arttığı; fakat 17-18 yaş grubunda 2 yıl içinde ebeveyn çocuk algıları arasındaki tutarlılığın artmadığı ortaya konulmuştur Alessandri ve Wozniak (1989). Orta çocukluk döneminde ebeveyn ve çocukların ortak düşünme biçimlerine sahip olmaları, bu yıllarda aralarındaki ilişkinin yönünü belirlemede önemli bir role sahiptir (Kuczynski, 2002). Maccoby (1984) bu dönemde ebeveyn ve çocuk arasında paylaşılan düşünce ve deneyimlerin birbirileri ile olan etkileşimlerinde yol gösterici olduğunu belirtmiştir.

1.3. Duygu Düzenleme

1.3.1. Duygu Düzenlemenin Tanımı

Çocuk gelişiminin psikolojik herhangi bir yönünü ele alırken duyguların motive edici önemini anlamamak bizi eksik sonuçlara götürür. Duygular, biliş ve davranışlar ile alakalıdır ve buradan hareketle duygu işleme süreci, gelişimsel sonuçları etkileyen karmaşık bir süreçtir (Cole, Martin ve Dennis, 2004). Duygular ile alakalı diğer süreçler ile birlikte duygu düzenleme becerisinin çocuk gelişiminde temel bir öneme sahip olduğu son yirmi yıldır yapılan araştırmalar ile ortaya konulmaktadır.

Duygu düzenleme kavramı günümüze gelene kadar bir çok anlam karmaşasından geçmiştir. Düzenleme kelimesinden kast edilenin duyguların dışarıdan bir düzenleyici aracılığıyla düzenlenmesi mi, duyguların bazı dışsal yapıları düzenlemesi mi olduğu, yoksa tüm bunlardan bağımsız olarak kişinin kendini düzenlemesinin duygusal boyutunun mu kast edildiği tartışılmıştır (Garber ve Dodge, 1991; Cole, Martin, Dennis, 2004). Duygu düzenleme çalışmalarına bakıldığında, insanların duygularının farkına nasıl vardıklarının, onları nasıl deneyimlediklerinin ve nasıl ifade ettiklerinin ele alındığı görülmektedir (Gross, 1998). Bu çalışmalar, duygu düzenlemenin uyum değerine ve bunun zihinsel ve bedensel sağlıkla ilişkisine bakmaktadır (Koole, 2009).

Duygu düzenlemeyi anlamak için öncelikle duygu ve duyguya ilişkin birtakım kavramları net bir biçimde tanımlamak gerekmektedir (Cole, 2014). Frijda (1986), duygu kavramını “araçsal olmayan davranışlar ve davranışların, fiziksel değişikliklerin, dışsal ve içsel olay tarafından uyandırılmış değerlendirmeci ve özne bağlantılı deneyimlerin araçsal olmayan özellikleri” şeklinde tanımlamıştır (Frijda, 1986:4, aktaran Garber & Dodge, 1991). Campos, Campos ve Barrett (1989) ise duyguyu “kişi ile içsel ve dışsal çevre arasındaki ilişkilerin kurulduğu, sürdürüldüğü veya bozulduğu süreçler” (s. 395) olarak ifade etmişlerdir. Daha önceki tanımlamalar duyguyu kişinin içsel süreçlerine dayandırmakta iken bu tanımlama ile kişilerarası ve karşılıklı etkileşimin olduğu bir sürece vurgu yapılmıştır.

Denham (1998), duygunun ifade edilmesini (emotion expression); jest, mimik, sarılma gibi sözel olmayan duygu ifadeleri; öpme gibi başkalarının duygularına empatik katılım; uygun ortamlarda karmaşık sosyal ve bilinçli duygular sergileme ve bir başkasının farklı hissedip bunu farklı bir yoldan ifade edebileceğini fark etme olarak

tanımlamıştır. Duygunun anlaşılması (emotion understanding) ise kişinin kendisinin ve başkalarının duygu ifadelerini fark edebilme, etiketleyebilme ve değerlendirme becerisi olarak açıklanabilir (Macklem, 2011). Bunlardan yola çıkarak duygu düzenleme ya da duygu ayarlama (emotion regulation) kavramı; stres verici ya da hoş giden duygu ve durumlarla baş etme, uygun zamanlarda duygu deneyimlerini ve ifadelerini düzene sokma olarak tanımlanmıştır (Denham, 1998). Bu çalışmada "duygu düzenleme" teriminin kullanılması tercih edilmiştir.

Calkins ve Hill duygu düzenleme kavramını; duygu deneyimlerini ve ifadelerini bilinçli ya da bilinçdışı, otomatik ya da çaba sonucu olarak ayarlayan, ketleyen ve arttıran davranış, beceri ve stratejiler olarak tanımlamışlardır (Calkins ve Hill, 2007'den aktaran Calkins ve Bell, 2010). Thompson ise duyguların yoğun ve geçici özelliklerinin ve duygusal tepkilerin denetlenmesinden, değerlendirilmesinden ve değiştirilmesinden sorumlu dışsal ve içsel süreçler olarak duygu düzenleme tanımı yapmıştır (Thompson, 1994'ten aktaran Huberty, 2012; (Morris, Silk, Steinberg, Myers ve Robinson, 2007). Duygu düzenleme, kişinin istenmeyen derecede bir duygu yoğunluğu ile karşılaştığında kullandığı problematik ya da adaptif her türlü baş etme stratejisini içinde barındırmaktadır (Leahy, Tirsch ve Napolitano, 2011). Leahy ve arkadaşları (2011) duygu düzenlemeyi, duyguları kişinin baş edebileceği bir dereceye ayarlayan homeostatik bir termostata benzetmişlerdir. Bir durum aşırı derecede fazla ya da az duygu yoğunluğu barındırdığında bunu dengeleme görevi görmektedir. Diğer bütün baş etme stratejileri gibi duygu düzenleme de duruma bağlıdır ve bağlam içinde değerlendirilmelidir. Kişiden ya da durumdan bağımsız olarak problematik ya da uyumlu olarak değerlendirilemez (Leahy ve ark., 2011).

Duygu düzenleme, temelde duyguların farklı çevre koşullarına uyum sağlamasının koordine edilmesidir (Durbin ve Shafir, 2008). Bu düzenleme, hissedilmekte olan duyguya yapılan müdahaleleri kapsamakta olup bu müdahalelerin başında duygu ifadesinin zamanının ve biçiminin değerlendirilmesi gelmektedir. Bu süreçte hem olumlu hem de olumsuz duyguların yoğunlukları yükseltilebilir veya azaltılabilir (Gross, 2007).

Duygu düzensizliği (emotion dysregulation) ise, duygu deneyimleme ya da duygu işleme sürecinde baş etme zorluğu ya da kısaca baş edememe olarak tanımlanabilir (Leahy, Tirsch ve Napolitano, 2011). Freud, duygusal isteklerin kontrolünün yüceltme/sublimasyon ve karşıt tepki oluşturma gibi savunma

mekanizmaları yoluyla yeniden yönlendirilmesini içerdiğini öne sürmüştür. Bu kontrolün yokluğunun psikopatoloji ve kaygı ile sonuçlanacağını savunmuştur (Freud, 1977'den aktaran Garber ve Dodge, 1991). Leahy ve arkadaşlarına göre duygu düzensizliği iki şekilde gerçekleşebilir: duyguları haddinden fazla yoğunlaştırma ve duyguları haddinden fazla etkisizleştirme. İlkinde, kişi tarafından hissedilen duygunun istenmeyen, rahatsız edici ya da bunaltıcı bir şekilde yoğunluğunun artması mevcuttur. Duygudaki bu artış kişide paniğe, korkuya, travmaya ya da altından kalkamayacağını düşündüğü bir baskı hissetmesine neden olabilir. İkincisinde ise belirli bir yoğunlukta duygu hissedilmesi beklenen durumlarda hissizleşme, bölünme ya da depersonalizasyon (kendine yabancılaşma) ve derealizasyon (çevreye yabancılaşma) gibi disosyatif deneyimlerin yaşanması mevcuttur. Bu deneyimler duygu işleme sürecine ket vurulmasına yol açmaktadır (Leahy ve ark., 2011).

1.3.2. Duygu Düzenlemenin Çocuk Ruh Sağlığındaki Önemi

Son yıllarda duyguların ruhsal bozukluklardaki rolü yaygın olarak ele alınmaktadır (Leahy, Tirsch ve Napolitano, 2011). Otizm, depresyon, bipolar bozukluk, şizofreni gibi bir dizi ruhsal hastalığı inceleyen klinik araştırmacılar patoloji oluşumunun bilişsel ve biyolojik yönleri ile birlikte duygusal boyutunu da araştırmalarına dahil etmişlerdir (Cicchetti, Ackerman ve Izard, 1995). Duygu düzenleme becerisi duygusal gelişimdeki ana başlıklardan biri olduğundan (Izard, 1991), çocukluk çağında duygu düzenleme becerisinin sağlıklı bir biçimde edinilmesi tüm yaşam boyu kişinin hem biyolojik hem de ruh sağlığını etkilemektedir (Izard, 1971).

Duygu düzenleme ile çeşitli ruh sağlığı bozuklukları arasında yapılan çalışmalarda; başta duygudurum ve anksiyete bozuklukları olmak üzere, yeme bozuklukları ve kişilik bozukluklarına varan geniş bir yelpazede duygu düzenleme problemlerinin rol oynadığı görülmektedir. Örneğin anksiyete bozukluklarından biri olan spesifik fobilerin maruz bırakma tekniği ile tedavisinde korkunun aktive edilmesi, yeni öğrenme yollarının ve yeni bağlantıların kurulmasına imkan sağlar. Sakinleştirici ilaç kullanımı maruz bırakma tedavisinin etkisini azaltır ve yeni bağlantıların kurulmasını engeller. Korku ile yüzleşen kişi duygu yoğunluğunun artmasına ve azalmasına şahit olur ve böylece duygunun yoğun olarak hissedilmesinin korkulacak bir şey olmadığını görür. Böylece yoğun duygular baş edilebilir bir hal alır ve sonuç olarak

duygu yoğunluğu azalır (Leahy, Tirsch ve Napolitano, 2011). Bu örnekte görüldüğü gibi, duygu düzenleme becerisi patolojide yer aldığı kadar tedavide de etkin bir rol oynamaktadır.

1.4. Duygu Düzenleme ve Ebeveyn Kabul Red Algısı Arasındaki İlişki

Gelişimin ilk döneminden itibaren çocuk ve bakımvereni arasındaki ilişkide duygu düzenleme biçimleri ortaya çıkmaya başlamaktadır (Kopp, 1989'dan aktaran Garber & Dodge, 1991). Çocuğun gelişim süreci boyunca, ebeveynlerin çocukları ile kurduğu iletişim şekilleri, onlara karşı olan tutumları ve onların ihtiyaçlarına cevap verme biçimleri ile duygu düzenleme yöntemlerini kullanmada çocuklarına model olurlar (Huberty, 2012). Çocuk, ebeveynlerinden almış olduğu modeli, zamanla sosyal çevresinden edindiğı örneklikler ile birleştirerek kendi duygu düzenleme biçimini oluşturur (Cole, Martin ve Dennis, 2004).

Çocuk kötü muamelesi üzerine yapılan araştırmalar normal duygu gelişimini sağlayan koşulları açığa çıkarması bakımından önemli bulgular ortaya koymaktadır. Bu araştırmalar ile, atipik duygu deneyiminin ve erken dönemde yaşanan travmanın duygu sistemlerini nasıl etkilediğinin anlaşılma fırsatı elde edilmiştir (Cicchetti & Ng, 2014). Bu nedenle aile içindeki farklı ebeveynlik tutumları, çocuklarda farklı duygu düzenleme biçimlerinin gelişmesinde etkili olmaktadır (Aka, 2011).

Kağıtçıbaşı (1990) tipik Türk ailesini sevgi veren ve kısıtlayıcı olarak tanımlamıştır. Türkiye'de genellikle çocuktan beklenenin anne babaya itaat etmesi olduğunu savunmuştur. Türk toplumunda çocuğun ebeveynleri tarafından sürekli olarak denetlendiğini, bu nedenle çocuğun kendi kendini denetlemesine imkan sunulmadığını, diğeri bir deyişle çocuğun içsel denetiminin gelişmesine olanak sağlanmadığını öne sürmüştür (Kağıtçıbaşı, 1990). Çocuk yetiştirmede ortaya çıkan bu ve benzeri sorunları ise daha çok sosyo-ekonomik düzeyin düşük olması ile ilişkilendirmektedir. Fişek de benzer şekilde Türkiye'de çocuk yetiştirirken uygulanan disiplin tarzının, çocuğun dış denetime bağılı olmasına neden olan bir yapıda olduğunu savunmuştur (Fişek, 1982). Nacak ve arkadaşlarının yaptığı çalışma (2011) Türk annelerinin çocuklarına karşı çoğunlukla yüksek seviyede sıcaklık gösterdiklerini ifade ettiklerini ortaya koymuştur (Nacak, Bilge, Durgel ve van de Vijver, 2011).

Polat (1988); 10-12 yaş arasındaki 120 çocuk ile yaptığı araştırmada, ebeveyn kabul reddinin çocukların psikolojik uyumu ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın

sonuçlarına göre çocukların psikolojik uyumları, çocuğun ebeveynini soğuk, düşmancıl/saldırgan, ihmalkar ya da ayrıışmamış red içerisinde görmesi ile ilişkili bulunmuştur (Polat, 1988). Erkman ve Rohner ise yaşları 10 ile 18 arasında değişen 427 ergen ile fiziksel ceza, algılanan ebeveyn kabulü ve psikolojik uyum arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Sonuçlar algılanan ebeveyn kabulünün, ebeveynin uyguladığı fiziksel ceza ve ergenlerin psikolojik uyumu arasında aracı rol oynadığını göstermiştir (Erkman ve Rohner, 2006).

Hacettepe Üniversitesi'nde öğrenim gören 352 lisans öğrencisi ile yürütülen araştırmada, ebeveyn kabul, red ve kontrolü ile öğrencilerinin depresyon ve kaygı belirtileri arasındaki ilişkinin ve bu ilişkide duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Algılanan ebeveyn reddi ile depresif belirtiler, sürekli kaygı belirtileri ve duygu düzenleme güçlükleri ilişkili bulunmuştur. Algılanan anne ve baba reddi ile depresif ve sürekli kaygı belirti düzeyleri arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğünün aracı rol üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır (Pektaş, 2015).

1.4.1. Duygu Düzenleme ve Ebeveyn Kabulü

Çocuğun duygusal ve davranışsal ihtiyaçlarına cevap verilmesinde, ebeveynin kabul edici ve sıcak tutumu önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle anne sıcaklığının çocuğun duygu düzenleme becerisinin gelişmesinde olumlu katkıda bulunduğu ortaya konulmuştur (Morris ve ark., 2007). Ailede çocukların olumlu ve olumsuz duygularının kabul görmesi ve bu duygularla doğru baş etme şekillerinin kabul edici bir aile ortamında öğretilmesi, çocukluk çağında duygu düzenleme becerilerinin gelişiminde önem arz etmektedir (Macklem, 2008'den aktaran Aka, 2011; Huberty, 2012). Kabul edilen çocuk, kendine güvenen ve duygularında kendini özgür hisseden bir çocuk haline gelir. (Hortaçsu, 1997'den aktaran Köseoğlu, 2011). Çocuğuna karşı duyarlı ebeveynler, çocukları üzgün ve endişeli olduğunda onların bu duyguları ile etkili bir biçimde baş edebilmeleri için yardımcı olurlar; bu şekilde çocukların aşırı derecede uyarılmış olmalarının önüne geçerler. Çocuklarının duygusal tepkilerini kabul eden, duyarlı ve sıcak ebeveynlerin; duygularını düzenleyebilen ve duyarlı çocuklara sahip olduklarını araştırmalar göstermiştir (Denham, 1998; Huberty, 2012).

1.4.2. Duygu Düzenleme ve Ebeveyn Reddi

Ebeveynin reddi, çocukta duygusal ihtiyaçların karşılanmamasına yol

açmaktadır. Reddedici ebeveyn tutumları, çocukları bir çok duygu deneyiminden ve duygu ifadesinden caydırmaktadır (Izard, 1971). Yaşamın ilk yıllarından itibaren bakımverenleri tarafından kötü muameleye maruz kalıp duygusal yoksunluk ve reddedici bir tutum ile yetişen çocukların duygu düzenleme becerilerini sağlıklı bir biçimde edinemeyecekleri düşünülebilir. Ebeveyni tarafından kötü muameleye maruz kalan çocuklar duygusal deneyimlerini düzenlemede ve ayrıştırmada, kötü muameleye maruz kalmayan çocuklara kıyasla daha çok güçlük yaşamaktadır (Huberty, 2012).

Çocuklarına kötü muamele eden ebeveynlerin, etmeyen ebeveynlere göre daha az olumlu duygu ifade ettikleri, düşmanlık ve kişiler arası tehdit gibi daha fazla olumsuz duygu ifade ettikleri ortaya çıkmıştır (Huberty, 2012; Cicchetti ve Ng, 2014). Bu sebeple reddedilen çocuk, sağlıklı bir duygu düzenleme becerisini ebeveyninden model alamamış olmaktadır (Huberty, 2012; Morris ve ark., 2007). Öte yandan çocuklarına kötü muamele eden ebeveynler, kendilerini ve ailelerini başkalarından soyutlama eğiliminde olmak ile çocuklarının karşı karşıya gelebilecekleri diğer duygusal iletişim modellerinin de sayısını en aza indirmektedirler (Huberty, 2012).

Yapılan araştırmalar ebeveyn reddinin, düşmanlık ve saldırgan ebeveyn tutumlarının çocuğun duygu düzenleme konusunda güçlük yaşamasına neden olduğunu göstermiştir (Shipman ve Zeman, 1999; Morris ve ark., 2007; Sarıtaş ve Gençöz, 2012).

1.4.3. Duygu Düzenleme ve Ebeveyn Kontrolü

Yeterli düzeydeki ebeveyn kontrolü, olumlu duygusal ve davranışsal uyum ile ilişkili bulunmuş olup, uygun olmayan düzeydeki ebeveyn kontrolü duygu düzenleme süreçlerinde sorunlar ile ilişkili bulunmuştur (Morris ve ark., 2007). Çocuk üzerindeki aşırı kontrol ve koruma davranışının, çocuğu gereğinden fazla yönlendirerek çocuğun kendi duygu düzenleme becerisinin gelişmesine engel olacağı ve çocukların duyguları ile adaptif olmayan biçimlerde düzenlemeye iteceği savunulmaktadır (Denham, 1998).

Izard (1971), ebeveynler ve öğretmenler gibi otorite figürlerinin, çocuklardaki belli duyguların bastırılması için yüksek oranda sosyal baskı uyguladığını ifade etmiştir. Ebeveynin aşırı disiplin ve koruma davranışının, çocuğun duygu düzenleme konusunda yaşadığı güçlükler ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Morris ve ark., 2007; Sarıtaş ve Gençöz, 2012).

1.5. Çalışmanın Amacı ve Hipotezler

Bu çalışmada Ebeveyn Kabul-Red Teorisi'ne göre çocuğun anne ve babasından algıladığı ebeveyn kabul-red ve kontrolü ile anne ve babanın çocuğuna gösterdiği kabul-red/kontrolün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkisi araştırılmıştır. Bu araştırma ile aile bireylerinin tümünün birbiri ile olan ilişkisinde çocuğun duygu düzenleme becerisinin nasıl etkilendiğinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu tez çalışması ile anne babaların beyan ettikleri ebeveyn tutumlarının çocuklar tarafından ne şekilde algılandığının da ortaya konulması hedeflenmiştir. Öte yandan çocuğun cinsiyeti, anne-babanın eğitim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi gibi demografik değişkenlerin çocuğun duygu düzenleme becerisi ve algılanan ebeveyn kabul-red/kontrol puanları ile olan ilişkisi incelenmiştir.

Bu çalışmada anne-çocuk ve baba-çocuk ilişkisine dair aşağıda yer alan beş sorunun cevabı aranmıştır:

1. Çocuğun duygu düzenleme becerisi ve anne-baba-çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabul-red/kontrolü, çocuğun cinsiyetine ve ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Çocuğun duygu düzenleme becerisi ile çocuk ve anne tarafından algılanan anne kabul-red/kontrolü, annenin eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Çocuğun duygu düzenleme becerisi ile çocuk ve baba tarafından algılanan baba kabul-red/kontrolü, babanın eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Anne-baba-çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabul-red ve kontrolü birbiri ile ne düzeyde uyumludur?
5. Anne-baba-çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabul-red ve kontrolü, çocuğun duygu düzenleme becerisini hangi yönde ve ne düzeyde yordamaktadır?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi ele alınacaktır. Çalışmada seçilen örneklem, katılımcılara uygulanan ölçekler, yapılan uygulamalar ve elde edilen verilerin nasıl analiz edildiği sırası ile açıklanacaktır.

2.1. Örneklem

Bu araştırma, 10-12 yaş aralığındaki 93 çocuk, ve anne-babaları olmak üzere toplam 279 kişi ile yürütülmüştür. Bu araştırma kapsamında İstanbul ili Anadolu yakasında yer alan dört özel okulda okuyan 4. ve 5. sınıf öğrencisi 385 çocuğa ve ailesine form ve ölçekler ulaştırılmıştır. 91 ebeveyn çalışmaya katılmayı kabul etmediği, 52 ebeveyn formları eksik doldurduğu ve 3 ebeveyn parçalanmış aile özelliği taşıdığı gerekçesi ile örneklem dışında tutulmuştur. Bunun dışında 146 aileye iletilen formlardan geri dönüş alınamamıştır. Sonuç olarak bu araştırma, gönüllü olarak bu araştırmada yer almayı kabul eden ve formları eksiksiz bir biçimde dolduran 93 anne-baba-çocuk üçlüsü ile yürütülmüştür.

Öğrencilerin 41'i kız ($X=10,59$ $SS=0,78$) 52'si erkektir ($X=10,79$ $SS=0,74$). Örneklemi oluşturan öğrenciler, herhangi bir psikiyatrik tanısı bulunmayan, her iki biyolojik ebeveyni sağ ve birlikte olan 10-12 yaş aralığında olan çocuklardan seçilmiştir. Veriler Nisan-Mayıs 2015 tarihlerinde toplanmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada Demografik Bilgi Formu, Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği/Kontrol (Kısa Form) (Rohner, 2005), Çocuk EKRÖ/Kontrol: Anne (Kısa Form) (Rohner, 2005), Çocuk EKRÖ/Kontrol: Baba (Kısa Form) (Rohner, 2005) ve Duygu Ayarlama Ölçeği (Shields ve Cicchetti, 1997) kullanılmıştır.

2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Katılımcılara çocukların yaşı, cinsiyeti ve okul başarısı; anne-babanın yaş, eğitim, çalışma durumu ve mesleği ile ailenin aylık gelir düzeyi sorulmuştur. Katılımcılardan herhangi bir kimlik bilgisi alınmamıştır (EK B).

2.2.2. Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçekleri

Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (EKRÖ), Rohner ve arkadaşları tarafından, algılanan ebeveyn kabulünün ve reddinin değerlendirilmesi amacıyla 1978 yılında geliştirilmiş olup ilk olarak dört alt ölçek ve 60 madde olarak dizayn edilmiştir (Rohner, 1998). 1987 yılında, Ebeveyn Kabul Red Teorisi'ndeki gelişme ve eklemelere paralel olarak ölçeğe “ebeveyn kontrolü” alt ölçeği ile beraber 13 madde daha eklenmiş, bu tarihten sonra ölçek “Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçeği” (EKRÖ/K) olarak isimlendirilmiştir (Rohner ve Khaleque, 2003).

EKRÖ/K Kısa Formu beş alt ölçekten oluşmaktadır:

1. Sıcaklık/Şefkat alt ölçeği (8 madde)
2. Düşmanlık/Saldırganlık alt ölçeği (6 madde)
3. Kayıtsızlık/İhmal alt ölçeği (6 madde)
4. Ayırışmamış Red alt ölçeği (4 madde)
5. Kontrol (izin vericilik/kısıtlayıcılık) alt ölçeği (5 madde)

EKRÖ/K'de yer alan maddeler “hemen hemen her zaman doğru” (4 puan), “bazen doğru” (3 puan), “nadiren doğru” (2 puan), “hiç bir zaman doğru değil” (1 puan) biçiminde dördümlü Likert tipi ölçek üzerinde yanıtlanmaktadır. Ölçekten alınan toplam puanın yüksekliği, algılanan ebeveyn reddinin yüksekliğini göstermektedir.

EKRÖ/K'ün Çocuk, Yetişkin ve Ebeveyn Formu olmak üzere üç ayrı formu bulunmakta olup her biri hem anne hem de baba için ayrı ayrı doldurulabilmektedir. Çocuk EKRÖ/K: Anne ve Baba Formları, çocukların güncel olarak anneleriyle ve babalarıyla olan ilişkilerinde algıladıkları kabul, red ve kontrol tutumlarını; Yetişkin EKRÖ/K: Anne ve Baba Formları ise 17 yaş üstündeki bireylerin çocukluklarında anne ve babaları tarafından algılamış oldukları ebeveyn kabul, red ve kontrol tutumlarını değerlendirmektedir. Ebeveyn EKRÖ/K: Çocuk ve Bebek Formları ise her iki ebeveynin çocuklarına yahut bebeklerine karşı gösterdikleri kabul, red ve kontrol tutumlarını kendi gözlemlerinden değerlendirdikleri özbebildirim ölçekleridir. Her üç formda aynı maddeler yer almakta, ancak ölçek maddeleri şahıs ve zaman kipleri açısından farklılaşmaktadır. Bu tez çalışmasında Çocuk EKRÖ/K: Anne, Çocuk EKRÖ/K: Baba, Anne EKRÖ/K: Çocuk ve Baba EKRÖ/K: Çocuk formları kullanılmıştır.

EKRÖ/K uzun ve kısa form olmak üzere iki şekilde uygulanabilmekte olup bu çalışmada 29 maddeden oluşan kısa formlar kullanılmıştır. Ebeveyn EKRÖ/K ölçek maddelerine örnek olarak “Çocuğuma karşı yumuşak ve iyi kalpliyimdir.” (sıcaklık/şefkat) ve “Çocuğum yanlış bir şey yaptığı zaman onu korkutur veya tehdit ederim.” (düşmanlık/saldırganlık) maddeleri; Çocuk EKRÖ/K ölçek maddeleri için ise “Bana hiç ilgi göstermez.” (kayıtsızlık/ihmal), “Benden hoşlanmıyor gibi.” (ayrışmamış red) ve “Her zaman nasıl davranmam gerektiğini söyler.” (kontrol) maddeleri örnek verilebilir. Ek D, E ve F’de Ebeveyn ve Çocuk EKRÖ/K formları yer almaktadır.

Türkiye’de Ebeveyn Kabul-Red Ölçeğinin Çocuk formunun güvenirlik ve geçerlik çalışması Varan (2003) tarafından yapılmıştır. Klinik ve normal örneklemden seçilen, 9 ile 18 yaş arasında yaklaşık 1700 erkek ve kız ile yürütülen çalışmada Çocuk EKRÖ’nün hem anne hem de baba formlarına ait toplam Cronbach Alpha iç-tutarlık katsayısı .96 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerin Cronbach Alpha iç-tutarlık katsayıları .82 ile .96 arasında hesaplanmıştır. Çocuk EKRÖ’nün Türkiye’de yaşayan çocukların her iki ebeveyn ile olan ilişkilerinde algıladıkları kabul ve reddi geçerli ve güvenilir şekilde değerlendirdiği ortaya konulmuştur (Varan, 2003).

2.2.3. Duygu Ayarlama Ölçeği (DAÖ)

Duygu Ayarlama Ölçeği (DAÖ) çocuğun duygu düzenleme becerisi hakkında bilgi vermektedir. Shields ve Cicchetti (1997) tarafından geliştirilmiştir. Kapçı, Uslu, Akgün ve Acer tarafından 2009 yılında Türkiye örneklemine uyarlanması yapılmıştır (Kapçı ve ark., 2009). Ölçek 4’lü Likert tipinde 24 maddeden oluşmaktadır. Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Ayarlama olmak üzere iki alt-ölçeği bulunmaktadır. Değişkenlik/Olumsuzluk alt-ölçek maddesine örnek olarak: “Kolayca öfke patlamaları ya da öfke krizleri geçirir.”, Duygu Ayarlama alt-ölçek maddesine örnek olarak: “Neşeli bir çocuktur.” maddeleri verilebilir. Ölçekten alınan toplam puanın yüksekliği çocuğun duygu ayarlamasının düşük düzeyli olduğunu göstermektedir.

Duygu Ayarlama Ölçeği’nin geçerlik güvenirlik araştırması Kapçı ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi, ölçeğin iki faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Doğrulayıcı faktör analizi, bu yapının Türkiye’de yaşayan 6-13 yaş aralığındaki çocuk örneklemine uygunluğunu desteklemektedir. Ölçeğin ölçüt ve ayırt edici geçerliğe sahip olduğu yapılan analizler ile ortaya konulmuştur. Ölçeğin test-

tekrar test kararlılığı .90 iç tutarlık $\alpha = .84$ olarak saptanmıştır. Bu sonuçlar ölçeğin geçerlik ve güvenirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (Kapçı ve ark., 2009). Duygu Ayarlama Ölçeği EK C’de yer almaktadır.

2.3. Uygulama

Ölçek uygulaması İstanbul ili Anadolu yakasında yer alan dört özel okulun Rehber Öğretmenleri eşliğinde Rehberlik dersi saatinde yapılmıştır. Öğrenciler, verilen sözlü yönergenin ardından Çocuk EKRÖ/K anne ve baba formlarını doldurmuşlardır. Çocuklardan kişisel bilgileri istenmemiştir. Her bir öğrenciye, ebeveynine iletmek üzere kapalı bir zarf içinde Bilgilendirme ve Onam Formu (EK A), Demografik Bilgi Formu ve anne ve babanın doldurması için toplam iki adet Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçeği ve bir adet Duygu Ayarlama Ölçeği verilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden ailelerden bir hafta içinde doldurdukları formları çocukları aracılığıyla kapalı zarf içerisinde okul rehberlik servislerine ulaştırmaları istenmiştir. Kendilerine formların ulaştırıldığı 385 aileden 148 tanesi araştırmayı kabul etmiş ve ölçekleri doldurmuştur. 52 aile formları eksik biçimde doldurdukları için örneklemden çıkartılmıştır. 3 aile, anne-babanın boşanmış olması nedeni ile araştırma kapsamından çıkartılmıştır. Toplamda 93 anne-baba-çocuk üçlüsünden elde edilen veriler analize alınmıştır.

2.4. Analiz

Elde edilen veriler SPSS İstatistik 20 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bütün istatistiksel testlerde anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak belirlenmiş ve tüm sonuçlar %95 güven aralığında değerlendirilmiştir. Testlerden elde edilen puanlar normallik ve homojenlik testine tabi tutulmuş, puanların dağılım şekillerine göre parametrik ve parametrik olmayan testler analiz için uygulanmıştır.

Çalışmada, cinsiyete göre elde edilen puanlar arasındaki farklar bağımsız gruplar t-testi ve Mann-Whitney U testi kullanılarak analiz edilmiştir. Anne eğitim düzeyine göre puanlardaki farklılıklar bağımsız gruplar t-testi ve Mann-Whitney U testi ile babanın eğitim düzeyine göre görülen farklılıklar ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Kruskal-Wallis H Testi ile değerlendirilmiştir.

Ebeveyn ve çocukların ebeveyn kabul-red/kontrol algıları arasındaki ilişkiyi ölçmek için Pearson ve Spearman Korelasyon Analizleri uygulanmıştır. Pearson ve

Spearman katsayılarının pozitif değerdeki artışı, ebeveyn ve ocuk algısı arasındaki benzerliğin artmasına işaret etmektedir.

Algılanan ebeveyn kabul-red/kontrolü ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkiyi ölçmek için Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Uygulanan Pearson ve Spearman Korelasyon Analizlerine göre, her iki ebeveynin kendisi ve çocuğu tarafından algılanan kabul-red ve kontrol düzeyindeki artışın çocuğun duygu düzenleme puanını aynı yönde ve anlamlı olarak yordayıp yordamadığı test edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, giriş bölümünde teorik alt yapısı verilen araştırma sorularının istatistiksel yöntemler yapılan analiz sonuçlarına yer verilecektir. Elde edilen puanların özelliklerine göre parametrik ve parametrik olmayan analiz yöntemleri tercih edilmiştir. Bu nedenle aynı araştırma sorusunun cevabı için farklı istatistiksel analizlere yer verilebilmiştir.

3.1. Demografik Bulgular

Bu araştırma herhangi bir psikiyatrik tanısı bulunmayan, her iki ebeveyni sağ ve birlikte olan 10-12 yaş aralığındaki 93 çocuk ($X=10,7$ $SS=0,527$) ve bu çocukların anne ve babaları ile yürütülmüştür. Çocukların 41'i kız ($X=10,59$ $SS=0,78$) 52'si erkektir ($X=10,79$ $SS=0,74$). Annelerin yaş aralığı 29 ile 50 arasında olup ortalama yaş 39'dur. Babaların yaş aralığı 35 ile 55 arasında olup yaş ortalaması 42,6'dır. Tablo 1'de katılımcılara ait demografik özelliklerin sıklık ve yüzdelik değerleri yer almaktadır.

Tablo 1

Katılımcılara Ait Demografik Özelliklere İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri

Demografik Özellikler	Sıklık (n)	Yüzde (%)
Çocuğun Cinsiyeti		
Kız	41	44.1
Erkek	52	55.9
Annenin Eğitim Düzeyi		
İlköğretim	10	10.8
Ortaöğretim	32	34.4
Lisans	42	45.2
Lisansüstü	9	9.7
Annenin Çalışma Durumu		
Çalışmıyor	59	63.4
Çalışıyor	34	36.6
Babanın Eğitim Düzeyi		
İlköğretim	2	2.2
Ortaöğretim	27	29
Lisans	42	45.2
Lisansüstü	22	23.7
Babanın Çalışma Durumu		
Çalışmıyor	3	3.2
Çalışıyor	90	96.8
Ailenin Aylık Gelir Düzeyi		
Düşük	11	11.8
Orta	37	39.8
Yüksek	45	48.4

Tablo 1’de görüldüğü üzere annelerin 59’u çalışmakta olup, sadece 3 baba çalışmamaktadır. Annelerin % 11’i ilköğretim, %34’ü ortaöğretim, %45’i lisans ve 10’u lisans üstü mezundur. Babaların ise eğitim düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. İlk ve orta öğrenim mezunu 29 baba var iken 42 lisans ve 22 lisans üstü eğitimi almış baba bulunmaktadır. Araştırmaya katılan ailelerin sosyoekonomik düzeyleri sorulduğunda %12 düşük, %40’ı orta ve %48’i yüksek düzeyde aylık gelire sahip olduğunu beyan etmiştir.

3.2. Çocuğun Duygu Düzenleme Puanı ile Anne-Baba ve Çocuk Tarafından Algılanan Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Puanlarına Dair Betimsel Bulgular

Bu bölümde anne-baba ve çocukların tüm ölçeklerden aldıkları puanlara dair betimsel analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Ardından elde edilen puanların çeşitli demografik değişkenlere bağlı olarak nasıl farklılaştığına dair bulgular sunulacaktır. Katılımcıların tüm ölçek ve alt ölçeklerden aldıkları puanlara dair, minimum-maksimum değerler ile ortalama ve standart sapma puanları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Çocuğun Duygu Düzenleme Puanı ile Anne-Baba ve Çocuk Tarafından Algılanan Ebeveyn ‘Kabul-Red/Kontrol Puanlarına Dair Betimsel Bulgular

Puan	N	Min.	Max.	Ortalama	SS
Çocuğun Duygu Düzenlemesi	93	39	66	50.60	5.05
Çocuğun Anneden Algıladığı Toplam					
Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol	93	45	112	96.91	11.92
Çocuğun Anneden Algıladığı Sıcaklık	93	8	51	11.40	5.58
Çocuğun Anneden Algıladığı Kontrol	93	5	19	10.66	2.64
Annenin Toplam Ebeveyn Kabul-Red/Kontrolü	93	79	112	98.29	7.27
Annenin Sıcaklığı	93	8	18	9.33	1.99
Annenin Kontrolü	93	5	17	9.97	2.43
Çocuğun Babadan Algıladığı Toplam					
Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol	93	59	113	97.58	9.89
Çocuğun Babadan Algıladığı Sıcaklık	93	8	25	11.66	4.34
Çocuğun Babadan Algıladığı Kontrol	93	5	19	11.25	3.28
Babanın Toplam Ebeveyn Kabul-Red/Kontrolü	93	71	111	98.10	6.99
Babanın Sıcaklığı	93	8	18	10.24	2.64
Babanın Kontrolü	93	5	19	10.68	2.69

Çocukların duygu düzenleme puanları 39 ile 66 arasında değişmekte olup ortalama puan 50.6, standart sapma değeri ise 5.05 olarak bulunmuştur. Çocukların annelerinden algıladıkları toplam ebeveyn kabul-red kontrol puanları 45 ile 112 arasında değişmektedir. Ortalama puan 96.9'dur. Annelerin toplam kabul-red/kontrol puanı ise minimum 79, maksimum 112 olarak bulunmuş olup ortalama puan 98.29'dur. Çocukların babalarından algıladıkları toplam ebeveyn kabul-red kontrol puanları minimum 59, maksimum 113'tür. Ortalama algılanan baba EKRÖ/K puanı 97.58'dir. Babaların toplam ebeveyn-kabul/red puanı ortalaması 98.10 olup minimum değer 71, maksimum değer 111'dir.

3.2.1. Çocuğun cinsiyeti değişkenine göre algılanan anne-baba kabul-red/kontrol puanlarına ve çocuğun duygu düzenleme becerisi puanına ilişkin t-testi ve Mann-Whitney U testi bulguları

Yapılan bağımsız örneklem t-testi analizi sonucuna göre çocuğun duygu düzenleme becerisi çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmamaktadır ($t(91) = -1.188$, $p = .238$). Kız ($\bar{X} = 49.90$) ve erkek çocuklarının ($\bar{X} = 51.15$) duygu düzenleme becerileri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Çocukların annelerinden algıladıkları toplam ebeveyn kabul-red/kontrol puanlarında cinsiyet açısından bir fark olup olmadığını saptamak için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Kız çocuklarının annelerinden algıladıkları kabul-red ve kontrol puanı ($Mdn = 100$) ile erkek çocukların annelerinden algıladıkları kabul-red ve kontrol puanı ($Mdn = 98.5$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($U = 982$, $z = -.651$, $p = .515$). Algılanan ebeveyn kabul-red ve kontrolünün cinsiyete bağlı değişiminin daha ayrıntılı bir biçimde incelenebilmesi için ebeveyne ait sıcaklık ve kontrol alt ölçek puanları analize dahil edilmiştir. Kız ve erkek çocuklarının annelerinden algıladıkları sıcaklık puanlarında fark olup olmadığını saptamak için yapılan bağımsız örneklem t-test sonucuna göre kız ($\bar{X} = 11.63$) ve erkek ($\bar{X} = 11.21$) çocukları arasında anneden algılanan sıcaklık puanı açısından anlamlı bir fark yoktur ($t(91) = .361$, $p = .719$). Çocukların annelerinden algıladıkları ebeveyn kontrolü puanlarında cinsiyet açısından bir fark olup olmadığını saptamak için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Kız çocuklarının annelerinden algıladıkları kontrol ($Mdn = 11$) ile erkek çocukların annelerinden algıladıkları kontrol puanı ($Mdn = 11$) arasında istatistiksel olarak anlamlı

bir fark saptanmamıştır ($U= 1047.5$ $z= -1.44$ $p= .885$).

Annelerin kız ve erkek çocuklarına gösterdikleri ebeveyn tutumları arasında fark olup olmadığını ölçmek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t-testi analizi sonucuna göre kız ($X= 97.90$) ve erkek çocuk anneleri ($X= 98.60$), arasında toplam ebeveyn kabul-red/kontrol puanı açısından anlamlı bir fark yoktur ($t(91)= -.453$, $p= .651$). Alt ölçek sonuçları analiz edildiğinde, kız çocuk anneleri ($Mdn= 9$) ile erkek çocuk annelerinin ($Mdn= 8$) ebeveyn sıcaklığı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U= 930.5$ $z= -1.130$ $p= .259$). Yapılan t-test analizi ile annenin kontrol puanının çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($t(91)= -.060$, $p= .952$).

Çocukların babalarından algıladıkları toplam ebeveyn kabul-red/kontrol puanlarında cinsiyet açısından bir fark olup olmadığını saptamak için yapılan Mann-Whitney-U testi analizi sonucunda kız çocuklar ($Mdn= 101$) ile erkek çocukların ($Mdn= 99$) babalarından algıladıkları toplam ebeveyn kabul-red/kontrol puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($U= 861.5$ $z= -1.585$ $p= .113$). Kız ve erkek çocuklarının babalarından algıladıkları sıcaklık puanlarında fark olup olmadığını saptamak için yapılan bağımsız örneklem t-test sonucunda kız ($X= 11.54$) ve erkek ($X= 11.75$) çocukları arasında babadan algılanan sıcaklık puanı açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($t(91)= -.234$, $p= .815$). Çocukların babalarından algıladıkları ebeveyn kontrolü puanları arasında cinsiyet farkı olup olmadığını saptamak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda kız çocuklarının babalarından algıladıkları kontrol ($Mdn= 12$) ile erkek çocukların annelerinden algıladıkları kontrol puanı ($Mdn= 10$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U= 846$ $z= -1.713$ $p= .087$).

Babaların kız ve erkek çocuklarına gösterdikleri ebeveyn tutumları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t-testi analizi sonucuna göre kız ($X= 99.46$) ve erkek çocuk babaları ($X= 97.02$), arasında toplam ebeveyn kabul-red/kontrol puanı açısından anlamlı bir fark yoktur ($t(91)= 1.691$, $p= .094$). Alt ölçek sonuçları analiz edildiğinde babanın sıcaklık puanının çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı ($t(91)= -2.154$, $p= .034$), babanın kontrol puanının ise cinsiyete göre farklılaşmadığı ($t(91)= .793$, $p= .43$) tespit edilmiştir. Kız çocuk babaları ($X= 9.59$), erkek çocuk babalarına göre ($X= 10.75$) daha az sıcaklık

göstermektedir. Cinsiyete bağlı elde edilen puanlardaki farklılaşmayı gösteren t-test ve Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 3 ve Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 3

Çocuğun Cinsiyetine Göre Çocuğun Duygu Düzenleme ve Algılanan Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	t - Testi		
					t	df	p
Çocuğun Duygu Düzenlemesi	Kız	41	49.90	4.647	-1.188	91	.238
	Erkek	52	51.15	5.334			
Çocuğun Anneden Algıladığı Sıcaklık	Kız	41	11.63	7.310	.361	91	.719
	Erkek	52	11.21	3.775			
Annenin Toplam Ebeveyn Kabul-Red/Kontrolü	Kız	41	97.90	7.099	-.453	91	.651
	Erkek	52	98.60	7.450			
Annenin Kontrolü	Kız	41	9.95	2.650	-.060	91	.952
	Erkek	52	9.98	2.279			
Çocuğun Babadan Algıladığı Sıcaklık	Kız	41	11.54	4.675	-.234	91	.815
	Erkek	52	11.75	4.101			
Babanın Toplam Ebeveyn Kabul-Red/Kontrolü	Kız	41	99.46	6.731	1.691	91	.094
	Erkek	52	97.02	7.064			
Babanın Sıcaklığı	Kız	41	9.59	2.366	-2.154	91	.034*
	Erkek	52	10.75	2.750			
Babanın Kontrolü	Kız	41	10.93	2.936	.793	91	.430
	Erkek	52	10.48	2.485			

*p < .05

Tablo 4

Çocuğun Cinsiyetine Göre Algılanan Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Puanlarına İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Mann Whitney-U Testi		
					U	z	p
Çocuğun Anneden Algıladığı Toplam Ebeveyn Kabul-Red/Kontrolü	Kız	41	49.05	2011	982	-.651	.515
	Erkek	52	45.38	2360			
Çocuğun Anneden Algıladığı Kontrol	Kız	41	47.45	1945.5	1047.5	-.144	.885
	Erkek	52	46.64	2425.5			
Çocuğun Babadan Algıladığı Toplam Ebeveyn Kabul-Red/Kontrolü	Kız	41	51.99	2131.5	861.5	-1.585	.113
	Erkek	52	43.07	2239.5			
Çocuğun Babadan Algıladığı Kontrol	Kız	41	52.37	2147	846	-1.713	.087
	Erkek	52	42.77	2224			
Annenin Sıcaklığı	Kız	41	50.30	2062.5	930.5	-1.130	.259
	Erkek	52	44.39	2308.5			

3.2.2. Annenin eğitim düzeyi değişkenine göre algılanan anne-baba kabul-red/kontrol puanlarına ve çocuğun duygu düzenleme becerisi puanına ilişkin t-testi ve Mann-Whitney U testi bulguları

Annenin eğitim düzeyinin çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkili olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan bağımsız örneklem t-testi analizi sonucuna göre çocuğun duygu düzenleme becerisi annenin eğitim düzeyine göre farklılaşmamaktadır ($t(91) = .357$ $p = .722$). İlköğretim ve ortaöğretim mezunu anneler ($X = 50.81$) ile lisans ve lisans üstü mezunu annelerin ($X = 50.43$) çocukları arasında duygu düzenleme becerileri açısından anlamlı bir farklılık yoktur (Tablo 5).

Annenin eğitim düzeyinin çocuğuna gösterdiği kabul-red/kontrol tutumu ile ilişkili olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre annenin kabul-red/kontrol puanı annenin eğitim düzeyine göre farklılaşmamaktadır ($t(91) = -1.275$ $p = .206$). İlköğretim ve ortaöğretim mezunu anneler ($X = 97.22$) ile lisans ve lisans üstü mezunu annelerin ($X = 99.16$) çocukları, duygu düzenleme becerileri açısından farklılaşmamaktadır. Sonuçlar Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5

Annenin Eğitim Düzeyine Göre Çocuğun Duygu Düzenleme ve Annenin Kabul-Red/Kontrol Puanına İlişkin t-Testi Sonuçları

Puan	Annenin Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma	t - Testi		
					t	df	p
Çocuğun Duygu Düzenlemesi	İlköğretim ve Ortaöğretim	42	50.81	5.47	.357	91	.722
	Lisans ve Lisans üstü	51	50.43	4.73			
Annenin Kabul-Red/Kontrolü	İlköğretim ve Ortaöğretim	42	97.22	7.66	-1.275	91	.206
	Lisans ve Lisans üstü	51	99.16	6.89			

Çocukların annelerinden algıladıkları kabul-red/kontrol puanları arasında annenin eğitim düzeyine dayalı bir fark olup olmadığını saptamak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda ilköğretim ve ortaöğretim mezunu annelerin çocuklarının algıladıkları anne kabul-red/kontrolü ($Mdn = 98$) ile lisans ve lisans üstü mezunu

annelerin çocuklarının algıladıkları anne kabul-red/kontrol puanı (Mdn= 100) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (U= 943.5 z= -.986 p= .324). Sonuçlar Tablo 6’te gösterilmiştir.

Tablo 6

Annenin Eğitim Düzeyine Göre Çocuğun Anneden Algıladığı Kabul-Red/Kontrol Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Puan	Annenin Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Mann-Whitney U Testi		
					U	z	p
Çocuğun Anneden Algıladığı Kabul-Red/Kontrol	İlköğretim ve Ortaöğretim	42	43.96	1846.5	943.5	-.986	.324
	Lisans ve Lisans üstü	51	49.50	2524.5			

3.2.3 Babanın eğitim düzeyi değişkenine göre algılanan baba kabul-red/kontrol puanlarına ve çocuğun duygu düzenleme becerisi puanına ilişkin ANOVA ve Kruskal-Wallis H testi bulguları

Tablo 7’de görülebileceği üzere, çocuğun duygu düzenleme becerisi puanın, babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre çocuğun duygu düzenleme becerisi, babanın eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır (F=.132, p= .876). Babanın kabul-red/kontrol puanının eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla uygulanan ANOVA sonucunda babanın kabul-red/kontrol puanının, eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı saptanmıştır (F=.116, p= .890). Sonuçlar Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 8’de ise uygulanan Kruskal-Wallis H Testi analizinin, çocuğun babadan algıladığı kabul-red/kontrolünün babanın eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmadığını gösteren sonuçlarına yer verilmiştir ($\chi^2(2)= .749$, p= .688).

Tablo 7

Çocuğun Duygu Düzenleme ve Babanın Kabul-Red/Kontrol Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Babanın Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	SS	ANOVA					
					Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Ort. Kare	F	p
Çocuğun Duygu Düzenlemesi	İlköğretim ve Ortaöğretim	29	50.18	5.34	G.arası	6.95	2	3.474		
	Lisans	42	50.81	5.08	G.içi	2341.36	89	26.31		
	Lisans üstü	22	50.68	4.95	Toplam	2348.30	91		.132	.876
Babanın Kabul-Red/Kontrolü	İlköğretim ve Ortaöğretim	29	98.71	6.67	G.arası	11.55	2	5.78		
	Lisans	42	98	7.51	G.içi	4416.31	89	49.62		
	Lisans üstü	22	9.86	6.98	Toplam	4427.86	91		.116	.890

Tablo 8

Babanın Eğitim Düzeyine Göre Çocuğun Babadan Algıladığı Kabul-Red/Kontrol Puanına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Puan	Babanın Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	SD	χ^2	p
Çocuğun Babadan Algıladığı Kabul-Red/Kontrol	İlköğretim ve Ortaöğretim	29	9,30	2	.749	.688
	Lisans	42	6,25			
	Lisans üstü	22	2,17			

3.2.4 Ailenin gelir düzeyi değişkenine göre algılanan anne-baba kabul-red/kontrol puanlarına ve çocuğun duygu düzenleme becerisi puanına ilişkin Kruskal-Wallis H testi bulguları

Ailenin gelir düzeyine ilişkin frekans değerlerine bakıldığında (Tablo 1) ailenin gelir düzeyine göre gruplar arasında birbirine denk olmayan bir dağılım görülmektedir. Bu nedenle bu değişkene ilişkin algılanan ebeveyn kabul-red/kontrol puanlarındaki ve çocuğun duygu düzenleme becerisi puanındaki farklılaşma Kruskal-Wallis H Testi ile ölçülmüştür. Sonuçlar Tablo 9’da sunulmuştur.

Yapılan Kruskal-Wallis H Testi analizlerine göre, çocuğun duygu düzenleme becerisinin ($\chi^2(2)= 1.269$, $p= .530$), çocuğun anneden algıladığı kabul-red/kontrolünün ($\chi^2(2)= 2.323$, $p= .313$), annenin kabul-red/kontrolünün ($\chi^2(2)= 2.605$, $p= .272$), çocuğun babadan algıladığı kabul-red/kontrolünün ($\chi^2(2)= .930$, $p= .628$) ve babanın kabul-red/kontrolünün ($\chi^2(2)= .313$, $p= .855$) ailenin gelir düzeyine göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Çocuğun duygu düzenleme becerisi ile algılanan ebeveyn kabul-red/kontrol puanları düşük, orta ve yüksek gelire sahip aileler arasında fark göstermemektedir.

Tablo 9

Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine göre Çocuğun Duygu Düzenleme Becerisi Puanına ve Algılanan Anne-Baba Kabul-Red/Kontrol Puanlarına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Bulguları

Puan	Ailenin Gelir Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	SD	χ^2	p
Çocuğun Duygu Düzenlemesi	Düşük	11	47.95	2	1.269	.530
	Orta	37	43.20			
	Yüksek	45	49.89			
Çocuğun Anneden Algıladığı Kabul-Red/Kontrol	Düşük	11	58.27	2	2.323	.313
	Orta	37	46.72			
	Yüksek	45	44.48			
Annenin Kabul-Red/Kontrolü	Düşük	11	37.55	2	2.605	.272
	Orta	37	51.35			
	Yüksek	45	44.50			
Çocuğun Babadan Algıladığı Kabul-Red/Kontrol	Düşük	11	51.55	2	.930	.628
	Orta	37	48.88			
	Yüksek	45	44.34			
Babanın Kabul-Red/Kontrolü	Düşük	11	42.82	2	.313	.855
	Orta	37	47.19			
	Yüksek	45	47.87			

3.3. Anne-Baba ve Çocuğun Ebeveyn Kabul-Red ve Kontrol Algıları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Bu bölümde ilk olarak algılanan ebeveyn kabul-red ve kontrolünün anne-çocuk, baba-çocuk ve anne-baba puanları arasındaki ilişkinin ne yönde olduğuna dair korelasyon sonuçlarına yer verilecektir. Bu sonuçlar ışığında, bu tez çalışmasının temel araştırma konusu olan ebeveyn kabul-red ve kontrolünün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile olan ilişkisine dair veriler daha sağlıklı bir biçimde ele alınabilecektir. Algılanan Ebeveyn Kabul-Red ve Kontrolünün daha ayrıntılı ele alınabilmesi için Ebeveyne ait Sıcaklık ve Kontrol Alt ölçek puanları analize dahil edilmiştir.

3.3.1. Annenin ebeveyn kabul-red ve kontrol puanı ile çocuğun anneden algıladığı kabul-red ve kontrol puanı arasındaki ilişkiye dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi sonuçları

Annenin ebeveyn kabul-red ve kontrol algısı ile çocuğun annesinden algıladığı ebeveyn kabul-red ve kontrol arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi yapılmıştır. Yapılan analizin sonucuna göre annelerin ebeveyn kabul-red ve kontrol algısı ile çocuklarının annelerinden algıladıkları ebeveyn kabul-red ve kontrol algısı arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptamıştır ($\rho = .398$, $p < .01$). Annenin kabulü arttıkça çocuğun anne kabulü algısı artmaktadır.

Alt ölçeklere bakıldığında, anne ve çocuğun anne sıcaklığı algısı arasındaki ilişkiyi ölçmek için uygulanan Spearman Korelasyon Analizi sonucunda anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\rho = .135$, $p = .198$). Anne ve çocuğun anne kontrolü algısı arasındaki ilişkiyi ölçmek için uygulanan Pearson Korelasyon analizi sonucunda ise pozitif, zayıf ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = .262$, $p < .01$).

3.3.2. Babanın ebeveyn kabul-red ve kontrol puanı ile çocuğun babadan algıladığı kabul-red ve kontrol puanı arasındaki ilişkiye dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi sonuçları

Babanın ebeveyn kabul-red ve kontrol algısı ile çocuğun babasından algıladığı ebeveyn kabul-red ve kontrol arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre babaların ebeveyn kabul-red ve kontrol

algısı ile çocuklarının babalarından algıladıkları ebeveyn kabul-red ve kontrol algısı arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptamıştır ($r=.424$, $p<.01$). Babanın kendisine dair ebeveyn kabulü algısı arttıkça çocuğun algıladığı baba kabulü artmaktadır.

Baba ve çocuğun baba sıcaklığı algısı arasındaki ilişkiyi ölçmek için uygulanan Pearson Korelasyon Analizi sonucunda baba ve çocuk algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=.169$, $p=.104$). Baba ve çocuğun baba kontrolü algısı arasındaki ilişkiyi ölçmek için uygulanan Pearson Korelasyon analizi sonucunda da anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($r=.151$, $p=.149$).

3.3.3. Çocuğun annesinden ve babasından algıladığı kabul-red/kontrol puanları arasındaki ilişkiye dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi sonuçları

Çocuğun annesinden ve babasından algıladığı ebeveyn kabul-red ve kontrol arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre çocukların annelerinden ve babalarından algıladıkları ebeveyn kabul-red ve kontrolü arasında pozitif yönlü, kuvvetli ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.682$, $p<.01$). Çocukların algıladıkları anne kabulü arttıkça, algıladıkları baba kabulü de artmaktadır.

Çocuğun annesinden algıladığı sıcaklık ile babasından algıladığı sıcaklık arasındaki ilişkiyi ölçmek için Spearman Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda çok kuvvetli, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($\rho=.717$, $p=.000$). Aynı şekilde anne ve babadan algılanan kontrol tutumu arasındaki ilişkiyi ölçmek için uygulanan Pearson Korelasyon analizi sonucunda da pozitif yönlü, kuvvetli ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.63$, $p=.000$).

3.3.4. Annenin ve babanın algıladıkları ebeveyn kabul-red ve kontrol puanları arasındaki ilişkiye dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi sonuçları

Anne ve babanın kendilerine dair ebeveyn kabul-red ve kontrol algıları arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Analiz

sonucunda annelerin ebeveyn kabul-red ve kontrol algısı ile babaların ebeveyn kabul-red ve kontrol algısı arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptamıştır ($r = .406$, $p < .01$). Annenin kendisine dair ebeveyn kabulü algısı arttıkça babanın kendisine dair ebeveyn kabulü algısı artmaktadır.

Anne ve babaların kendilerine dair algıladıkları sıcaklık ve kontrol tutumları arasındaki ilişkiyi ölçmek için Pearson Korelasyon Analizleri uygulanmıştır. Uygulanan analizlerin sonuçlarına göre anne ve babaların kendilerine dair sıcaklık arasında pozitif yönlü, çok zayıf ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = .204$, $p = .05$). Anne ve babaların kendilerine dair kontrol algıları arasında da yine aynı şekilde pozitif yönlü, çok zayıf ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = .217$, $p < .05$).

3.4. Algılanan Ebeveyn Kabul-Red ve Kontrolünün Çocuğun Duygu Düzenleme Becerisi ile İlişkisine Dair Bulgular

Bu bölümde çocuğun annesinden ve babasından algıladığı ebeveyn kabul-red ve kontrol ile anne ve babanın çocuğuna gösterdiği kabul-red ve kontrolün çocuğun duygu düzenlemesi ile olan ilişkisine dair analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

3.4.1.Çocuğun annesinden algıladığı ebeveyn kabul-red/kontrol puanının çocuğun duygu düzenleme puanı ile ilişkisine dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi sonuçları

Çocuğun annesinden algıladığı ebeveyn kabul-red/kontrol ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi yapılmıştır. Yapılan analizin sonucuna göre çocukların annelerinden algıladıkları kabul-red/kontrol ile çocukların duygu düzenleme becerisi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($\rho = -.190$, $p = .069$).

Yapılan alt ölçek analizlerinde de anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır. Çocuğun annesinden algıladığı ebeveyn sıcaklığı ($\rho = .058$, $p = .583$) ve ebeveyn kontrolü ($r = -.115$, $p = .271$), çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkili bulunamamıştır.

3.4.2.Annenin kabul-red ve kontrol puanının çocuğun duygu düzenleme puanı ile ilişkisine dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi sonuçları

Annenin kendisine dair kabul-red/kontrol algısı ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Yapılan analizin sonucuna göre annelerin ebeveyn kabul-red/kontrol algısı ile çocuklarının duygu düzenleme becerisi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptamıştır ($r = -.299$, $p < .01$). Annenin kendisine dair ebeveyn kabulü algısı arttıkça çocuğun duygu düzenleme becerisi azalmaktadır.

Yapılan alt ölçek analizlerinde annenin ebeveyn sıcaklığı ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında negatif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\rho = -.214$, $p < .05$). Annenin ebeveyn kontrolü ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($r = -.169$, $p = .107$).

3.4.3.Çocuğun babasından algıladığı ebeveyn kabul-red/kontrol puanının çocuğun duygu düzenleme puanı ile ilişkisine dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi sonuçları

Çocuğun babasından algıladığı ebeveyn kabul-red ve kontrol ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi yapılmıştır. Yapılan analizin sonucuna göre çocukların babalarından algıladıkları kabul-red/kontrol ile çocukların duygu düzenleme becerisi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($\rho = .157$, $p = .132$).

Alt ölçek analizleri yapıldığında çocuğun babasından algıladığı ebeveyn sıcaklığı ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında da pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($r = .018$, $p = .864$). Kontrol alt ölçeği analizi sonucunda; çocuğun babasından algıladığı ebeveyn kontrolü ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında negatif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = -.215$, $p < .05$). Çocuğun babasından algıladığı kontrol arttıkça çocuğun duygu düzenleme becerisinde azalma görülmektedir.

3.4.4.Babanın kabul-red/kontrol puanının çocuğun duygu düzenleme puanı ile ilişkisine dair Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi sonuçları

Babanın kendisine dair kabul-red/kontrol algısı ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır.

Analiz sonuçlarına göre babaların ebeveyn kabul-red/kontrol algısı ile çocuklarının duygu düzenleme becerisi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptamıştır ($r = -.29$, $p < .01$). Babanın kendisine dair ebeveyn kabulü algısı arttıkça çocuğun duygu düzenleme becerisi azalmaktadır.

Babanın ebeveyn sıcaklığı ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanırken ($r = .293$, $p < .01$) babanın ebeveyn kontrolü ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($r = -.099$, $p = .344$).

4. TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgular, literatürde yer alan diğer araştırmaların bulguları ışığında yorumlanacaktır. Öte yandan bu araştırmanın sınırlılıkları ve ileride yapılacak araştırmalar için öneriler sunulacaktır.

4.1. Araştırma Bulgularının Tartışılması

Bu araştırmada anne baba ve çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabul-red ve kontrolünün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile olan ilişkisi araştırılmıştır. Bu tez çalışması ile çocukların anne babalarından algıladıkları kabul-red ve kontrol ile anne babaların beyan ettikleri kabul-red ve kontrol arasındaki uyum incelenmiştir. Çocuğun cinsiyeti, anne-babanın eğitim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi gibi demografik değişkenlerin çocuğun duygu düzenleme becerisi ve algılanan ebeveyn kabul-red/kontrol puanları ile olan ilişkisi ölçülmüştür.

Çocuğun anne-babadan algıladığı ve anne-babanın çocuğuna gösterdiği kabul-red ve kontrol, çocuğun cinsiyetine bağlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuç literatür ile uyumludur. Literatüre bakıldığında Erkman ve Rohner (2006), ebeveynin kabulü ile çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı bir ilişki saptamamıştır. Alt ölçek analizlerinde babanın sıcaklık puanının çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Kız çocuk babaları, erkek çocuk babalarına göre daha az sıcaklık göstermektedirler. Literatürde bu sonuç ile uyumlu bir araştırmaya rastlanmamıştır. Baba sıcaklığının kültüre özgü değişimi başka bir araştırma konusu olabilir.

Bu tez çalışmasında annenin eğitim düzeyi; çocuğun anneden algıladığı ebeveyn kabul-red/kontrol ve annenin kabul-red/kontrolü ile ilişkili bulunmamıştır. Benzer şekilde annenin eğitim düzeyi ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında da anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu bulgu literatürün bir kısmı ile uyumlu iken bir kısmı ile çelişmektedir. Kağıtçıbaşı (2010), Türkiye’de annelerin sıcaklık ve duygusal bağlılıklarının; ebeveynin eğitim düzeyinden bağımsız olduğunu savunmuştur. Erkan ve Toran’ın 2004 yılında Diyarbakır ilinde yaşayan, 5 yaşında çocuk sahibi olan ve düşük sosyoekonomik düzeyden gelen 123 anne ile yaptıkları araştırma, lise mezunu ve daha üzeri seviyede eğitim almış olan annelerin daha kabul edici olduğu, buna karşın

eğitimsiz olan annelerin daha reddedici olduğu sonucunu vermiştir (Erkan ve Toran, 2004). Nacak ve arkadaşlarının 2011 yılında metropolde ve kırsalda yaşayan 115 düşük düzeyde eğitilmiş, 120 yüksek düzeyde eğitilmiş anne ile yaptığı çalışmada annelerin ebeveynlik biliş ve davranışları ile çocuk yetiştirme ortamları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda metropoldeki yüksek eğitilmiş annelerin düşük eğitilmiş annelere kıyasla daha fazla izin verici tutum sergilediklerini sonucuna ulaşılmıştır (Nacak ve ark., 2011). Araştırmamızda annenin eğitim düzeyinin incelenen puanlarda anlamlı bir farka yol açmamasının nedeni annelerin eğitim düzeyine göre eşit dağılım göstermemesi olabilir.

Bu çalışma sonucunda babanın eğitim düzeyi; çocuğun duygu düzenleme becerisi, çocuğun babadan algıladığı ebeveyn kabul-red/kontrol ve babanın kabul-red/kontrolü ile ilişkili bulunmamıştır. Goodman ve arkadaşları, 492 baba ile yaptıkları çalışmada daha iyi eğitilmiş babaların, çocuklarına karşı daha hassas olduklarını ve onlara daha çok ilgi gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Babanın eğitim düzeyini ve ailenin aylık gelirini kontrol ettikleri bu çalışmada, babanın ebeveynlik becerisindeki zayıflığın babanın yüksek seviyedeki iş stresi ile ilişkili olabileceğini savunmuşlardır (Goodman, Crouter, Lanza, Cox ve Vernon-Feagans, 2011). 4. sınıfa giden 107 çocuk ve ebeveyni ile yapılan çalışmada; annenin eğitim düzeyi doğrudan çocuğun dışsal kontrol algısı, güvenli olmayan bağlanma modeli geliştirmesi ve okul başarısı ile ilişkili bulunurken babanın eğitim düzeyi yalnızca çocuğun yeterlilik algısı ile bağlantılı bulunmuştur (Hortaçsu, 1995). Araştırmamızda babanın eğitim düzeyine göre çocuğun duygu düzenleme becerisinde ve algılanan ebeveyn kabul-red ve kontrolünde değişikliğe neden olmaması, örnekleme oluşturan babaların eğitim düzeyine göre eşit dağılım göstermemesinden kaynaklanabilir.

Araştırma sonuçları; çocuğun duygu düzenleme becerisinin, çocuğun anneden ve babadan algıladığı kabul-red/kontrolün, anne ve babanın kabul-red/kontrolünün ailenin düşük, orta ya da yüksek gelir düzeyine sahip olmasına göre fark göstermediğini ortaya koymuştur. Bu, Kağıtçıbaşı'nın Türkiye'de ebeveynlerin çocuklarına karşı sıcaklık ve duygusal bağlılıklarının; ailenin gelir düzeyinden bağımsız olarak Türk toplumunda gözlemlenen bir özellik olduğu önermesi ile uyumludur (Kağıtçıbaşı, 2010). Bu araştırmada her ne kadar her gelir düzeyinden katılımcı olsa da araştırmanın verileri İstanbul'daki özel okullarda okuyan çocuklar ve ailelerinden elde edildiği için bu verilerin toplum gerçekliklerini yansıtmadığı düşünülebilir.

Araştırmanın diğ er bir sonucu,  ocuğ un anneden algıladığı kabul ile annenin  ocuğ una gösterdiği kabul arasında orta kuvvette ve anlamlı bir ilişki bulunmasıdır. Bu sonuç anne ve  ocuk arasında kabul algısına dair bir uyumun olduğunu göstermektedir. Rohner ve arkadaşlarının (2005) Pakistan ve Finlandiya  rneklemleri ile çalıştıkları ve annelerin kabul-reddi ile çocukların bunu algılama biçimlerini karşılaştırdıkları araştırmanın sonucunda iki ülkede de annelerin kabul edici olduklarını, anne ve çocukların kabul algılarının birbiriyle uyumlu olduğu ortaya konulmuştur. Bu sonuç bizim bulgularımız ile uyuşmaktadır. Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu tanısı alan, 9-12 yaş arası çocukların anne kabul-red algısı ile annelerinin kabul-reddinin karşılaştırıldığı bir araştırmada (Becerik- zdiker, 2002), annenin kabul-reddinin; annenin öz olup olmamasına, babanın yaşına ve  ocuğa DEHB tanısı konulan yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Annenin reddi arttıkça,  ocuğ un anneden algıladığı redde artış görülmektedir.

Babaların ebeveyn kabul-red ve kontrol algısı ile çocuklarının babalarından algıladıkları ebeveyn kabul-red ve kontrol algısı arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Babanın kendisine dair ebeveyn kabulü algısı arttıkça  ocuğ un algıladığı baba kabulü artmaktadır. Veneziano ve Rohner'in (1998), 21 Afrika kökenli Amerikalı ve 37 Avrupa kökenli Amerikalı baba ile onların 8 ile 18 yaş arasında toplam 63 çocuğu ile yaptıkları araştırmada; babanın kabul-reddi, babanın ilgisi ve psikolojik uyum arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda çocukların babalarını, babaların kendilerini algıladığından daha kabul edici algıladıkları g r lm ştur.

Bu çalışmada çocukların annelerinden ve babalarından algıladıkları kabul arasında pozitif yönlü ve kuvvetli bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre çocukların algıladıkları anne kabulü arttıkça, algıladıkları baba kabulü de artmaktadır. Her iki ebeveynden algılanan sıcaklık ve kontrol arasında da pozitif ve kuvvetli ilişkiler saptanmıştır. Ebeveynlerin kendilerine dair kabul algıları karşılaştırıldığında yine annelerin kabul algısı ile babaların kabul algısı arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Anne ve babaların kendilerine dair sıcaklık ve kontrol algıları arasında ise çok zayıf bir ilişki bulunmuştur. Çocuklar anne babalarını kabul, sıcaklık ve kontrol açısından eşdeğer görürken ebeveynler birbirilerinden farklı tutumlar içinde olduklarını beyan etmişlerdir.

Erkman ve Rohner'in (2006), Türkiye'de yaşayan 10-18 yaş aralığındaki 427

çocuk ve ebeveynleri ile yaptıkları çalışmalarında fiziksel ceza, algılanan ebeveyn kabulü ve psikolojik uyum arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda, çocukların anne ve babalarını sıcak ve kabul edici olarak algıladıkları; %10'unun annelerinin kabulüne göre anlamlı olarak daha çok anne reddi; %13'ünün ise, babalarının kabulüne göre anlamlı olarak daha çok baba reddi algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım-Ekmekçi (2008), çocukların psikolojik uyumları üzerinde, kendilerinin ve ebeveynlerin algıları arasındaki uyumun etkisini incelediği araştırmasında 185 anne-baba-çocuk üçlüsü ile çalışmıştır. Bu çalışmada anne-çocuk, baba-çocuk ve anne-baba arasında ebeveyn kabul-red ve kontrolün algılanma biçimleri arasındaki uyum incelenmiştir. Araştırma sonucunda çocukların annelerinden daha az kabul ve kontrol algıladıkları; çocukların, babalarını kendi algılarından daha fazla kabul edici olarak gördükleri ve annelerin babalara göre kendilerini daha çok kabul edici olarak ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada son olarak çocuğun annesinden ve babasından algıladığı ebeveyn kabul-red ve kontrol ile anne ve babanın çocuğuna gösterdiği kabul-red ve kontrolün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkisi araştırılmıştır. Çocuğun annesinden algıladığı kabul ve kontrol ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında ilişki bulunmamıştır. Çocuğun babasından algıladığı kabul ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında da ilişki bulunmazken çocuğun babadan algıladığı kontrol ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında negatif yönlü ve çok zayıf bir ilişki bulunmuştur.

Annenin çocuğuna gösterdiği kabul ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında negatif yönlü ve zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Annenin kendisine dair ebeveyn kabulü algısı arttıkça çocuğun duygu düzenleme becerisinde azalma görülmektedir. Aynı şekilde annenin gösterdiği sıcaklık ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında da negatif bir ilişki bulunmaktadır.

Araştırmamızın sonucunda babanın çocuğuna gösterdiği kabul ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında negatif yönlü ve zayıf bir ilişki bulunmuştur. Buna ters olarak babanın gösterdiği sıcaklık ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında pozitif ve zayıf bir ilişki saptanmıştır. Babanın kontrolü ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında ise ilişki saptanmamıştır. Bu sonuçlar birbiri ve ile çelişkili görünmektedir. Pektaş'ın üniversite öğrencileri ile yürüttüğü çalışmada, algılanan

ebeveyn reddi ile duygu düzenleme güçlükleri birbiri ile ilişkili bulunmuştur. Bildirilen bu araştırmanın sonucunda algılanan anne ve baba reddi ile depresif ve sürekli kaygı belirti düzeyleri arasındaki ilişkide duygu düzenleme g  l   n n aracı rol oynadığı ortaya konulmuştur (Pekta , 2015). Araştırma sonuçlarımızı kar ıla tırmak üzere literatürde aynı ölçekler ile yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır.

4.2. Araştırmanın Sınırlılıkları ve  neriler

Bu çalışmanın verileri 93 anne-baba- ocuk üçlüsünden elde edilmiştir. Bu sayı bazı analizlerin uygulamasında sınırlılık oluşturmuştur. Araştırma İstanbul'daki özel okullarda okuyan öğrenciler ve bunların ebeveynleri ile yapılmıştır. Bu nedenle örneklemin evreni temsil yeteneğinde bir sınırlılık olduğu düşünülebilir. Gelecek çalışmalarda daha geniş katılımcı sayısı ile toplumun bütününü temsil eden örneklemler kullanılması daha sağlıklı sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir.

Bu araştırmada Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol   eklerinin kısa formları kullanılmıştır. Bu, elde edilen puanların gerçeği yansıtmaması açısından bir kısıtlılık olarak görülebilir. Ayrıca duygu düzenleme becerisinin çocuğun da özbildirim yapabileceği yöntemlerle    lmesi, duygu düzenleme becerilerine dair daha doğru ve tutarlı sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Aka, T. B. (2011). *Algılanan ebeveyn tutumları, duygu tanıma ve duygu düzenleme ile depresyon, obsesif-kompulsif bozukluk ve sosyal kaygı belirtileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- American Psychological Association, (2002). *Developing adolescents: A reference for professionals*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Alessandri, S. M. and Wozniak, R. H. (1987). The child's awareness concerning parental beliefs about the child: A developmental study. *Child Development*. 58: 316–323.
- Alessandri, S. M. and Wozniak, R. H. (1989). Continuity and change in intrafamilial agreement in beliefs concerning the adolescent: A follow-up study. *Child Development*. 60: 335–340.
- Becerik-Özdiker, J. (2002). *Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan çocukların anneleri ile ilişkilerini algılamaları ile annenin çocuğunu kabullenme ve reddetme davranışlarına ait algılamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Calkins S. D. and Bell M. A. (2010). *Child development at the intersection of emotion and cognition*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Campos, J., Campos, R. and Barrett, K. (1989). Emergent themes in the study of emotional development and emotion regulation. *Developmental Psychology*, 25, 394–402.
- Cicchetti, D. (2002). The impact of social experience on neurobiological systems: Illustration from a constructivist view of child maltreatment. *Cognitive Development*, 17(3), 1407-1428.
- Cicchetti, D., Ackerman, B. and Izard, C. (1995). Emotions and emotion regulation in developmental psychopathology. *Development and Psychopathology*, 7, 1-10.
- Cicchetti, D. and Ng, R. (2014). Emotional development in maltreated children. In K. H. Lagutta (Ed.), *Children and emotion: New insights into developmental affective science* (pp. 29-41). Basel: Karger.

- Cole, P. M. (2014). Moving ahead in the study of the development of emotion regulation. *International Journal of Behavioral Development*, 38(2), 203-207.
- Cole, P. M., Martin S. E. and Dennis, T. A. (2004). Emotion regulation as a scientific construct: Methodological challenges and directions for child development research. *Child Development*, 75 (2), 317-333.
- Denham, S. A. (1998). *Emotional development in young children*. New York: Guilford Press.
- Direktör, C. ve Çakıcı, M. (2012). Ergenlerde algılanan ebeveyn kabul ve reddinin psikolojik sorunlar üzerindeki etkisi (The effects of perceived parental acceptance and rejection on psychological problems in adolescents). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Özel Sayı 1*: 132-144.
- Durbin, C. and Shafir, D. (2008). Emotion regulation and risk for depression. In J. R. Z. Abela and H. L. Hankin (Eds.), *Handbook of depression in children and adolescents* (pp. 149-176). New York: Guilford Press.
- Dünya Sağlık Örgütü (2016). *Adolescent development..*
http://www.who.int/maternal_child_a
- Erkan, S., ve Toran, M. (2010). Child acceptance-rejection behaviors of lower and upper socioeconomic status mothers. *Social Behavior and Personality*, 38 (3), 427-432.
- Erkman, F. and Rohner, R. P. (2006). Youth's perceptions of corporal punishment, parental acceptance, and psychological adjustment in a Turkish metropolis. *Cross-Cultural Research*, 40, 250-267.
- Garber, J. and Dodge, K.A. (1991). *The development of affect regulation and dysregulation*. New York: Cambridge Press.
- Goodman, W. B., Crouter A. C., Lanza S. T., Cox M. J. and Vernon-Feagans L. (2011). Paternal work stress and latent profiles of father-infant parenting quality. *Journal of Marriage and Family* 73(3): 588–604.
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of General Psychology*, 2 (3), 271-299.

- Gross, J. J. and Thompson, R. A. (2007). Emotion regulation: Conceptual foundations. In J.J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation*. New York: Guilford Press.
- Hendrix, H. ve Hunt, H. (2011). *Ailede iyileştirici sevgi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Hortaçsu, N. (1995). Parents' education levels, parents' beliefs, and child outcomes. *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development*, 156 (3), 373-383.
- Huberty, T. J. (2012). *Anxiety and depression in children and adolescents: assessment, intervention and prevention*. New York, NY: Springer
- Izard, C. E. (1971). *The face of emotion*. New York: Appleton-Century-Crofts.
- Izard, C. E. (1991). *The psychology of emotions*. New York: Plenum.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1990). *İnsan aile kültürü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kapçı, E., Uslu, R., Akgün, E. ve Acer, D. (2009). İlköğretim çağı çocuklarında duygu ayarlama: Bir ölçek uyarlama çalışması ve duygu ayarlamayla ilişkili etmenlerin belirlenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 16 (1), 13-20.
- Kim, J. and Cicchetti, D. (2010). Longitudinal pathways linking child maltreatment, emotion regulation, peer relations, and psychopathology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51(6): 706–716.
- Köseoğlu, A. (2013). *İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul-red düzeyleri ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Kuczynski, L. (2002). *Handbook of dynamics in parent-child relations. developmental change in parenting interactions*. Thousand Oaks CA: Sage.
- Leahy, R. L., Tirch D. and Napolitano, L. A. (2011). *Emotion regulation in psychotherapy*. New York: The Guilford Press.

- Macklem, G. L. (2011). *Evidence-based school mental services: affect education, emotion regulation training, and cognitive behavior therapy*. Boston: Springer.
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S. and Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, 16, 361-388.
- Nacak, M., Yağmurlu, B., Durgel, E. ve van, d. V. (2011). Metropol ve Anadolu'da ebeveynlik: Biliş ve davranışlarda şehrin ve eğitim düzeyinin rolü/Parenting in metropole and anatolia samples: The role of residence and education in beliefs and behaviors. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 85-104.
- Öngider N, Karadeniz G. (2008). Ebeveyn kabul-red kuramı (EKAR) üzerine Türkiye’de yapılan araştırmalar. *Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakülte Dergisi*, 12(73), 102.
- Pektaş, E. (2015). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul-reddi ile depresyon ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Piaget, J. (1947). *The psychology of intelligence*. (M. Piercy and D. E. Berlyne, Çev.) London; New York: Routledge.
- Polat, A. S. (1988). Parental acceptance-rejection. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Rohner, R. P. (1986). *The warmth dimension: foundations of parental acceptance-rejection theory*. Beverly Hills, CA: Sage Publications, Inc.
- Rohner, R. P. (1998). Father love and child development: History and current evidence. *Current Directions in Psychological Science*, 7, 157-161
- Rohner, R. P. (2004). The parental acceptance and rejection syndrome: Universal correlates of perceived rejection. *American Psychologist*, 59, 830-840.
- Rohner, R. P., Khaleque, A., Riaz, M. N., Khan, U., Sadeque, S. and Laukkala, H. (2005). Agreement between children’s and mothers’ perceptions of maternal

- acceptance and rejection: A comparative study in Finland and Pakistan. *Ethos*, 33(3), 367-377.
- Rohner, R. P. (2016). Introduction to Interpersonal Acceptance-Rejection Theory (IPARTheory) and evidence. *Online Readings in Psychology and Culture*, 6(1). <http://dx.doi.org/10.9707/2307-0919.1055>
- Rohner R. P. and Britner P. A. (2002). Worldwide mental health correlates of parental acceptance-rejection: Review of cross-cultural and intracultural evidence, *Cross Cultural Research*, 36(1), 16-47.
- Rohner, R. P. and Khaleque, A. (2003). Reliability and validity of the Parental Control Scale a meta-analysis of cross-cultural and intracultural studies. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 34(6), 643-649.
- Rohner, R. P., Khaleque, A. and Cournoyer, D. E. (2003). Cross national perspectives on Parental Acceptance-Rejection Theory. *Marriage & Family Review*, 35:3-4, 85-105.
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2005). Parental Acceptance-Rejection: Theory, methods, cross-cultural evidence, and implications. *Ethos*, 33(3), 299-334.
- Rohner, R. P., & Pettengill, S. M. (1985). Perceived parental acceptance-rejection and parental control among Korean adolescents. *Child Development*, 56(2), 524.
- Rohner, R. P., & Rohner, E. C. (1981). Parental acceptance-rejection and parental control: Cross-cultural codes. *Ethnology*, 20, 3, 245-260.
- Sarıtaş, D., & Gençöz, T. (2012) Discrepancies between Turkish mothers' and adolescents' reports of adolescents' emotion regulation difficulties. *Journal of Clinical Psychology*, 68, 661-671.
- Shields, A. & Cicchetti, D. (1997). Emotion regulation among school-age children: The development and validation of a new criterion Q-sort scale. *Developmental Psychology*, 33(6), 906-916.
- Shipman, K., ve Zeman, J. (1999). Emotional understanding: A comparison of physically maltreating and nonmaltreating mother-child dyads. *Journal of Clinical Child Psychology*, 28, 407- 417.

- Smetana, J. G. (1989). Adolescents' and parents' reasoning about actual family conflict. *Child Development, 60*, 1052-1067.
- Varan, A. (2003). EKAR kuramı değerlendirme araçlarının Türkiye güvenirlik ve geçerlik çalışması. Ege Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı (Yayımlanmamış çalışma).
- Veneziano, R. A., & Rohner, R. P. (1998). Perceived paternal acceptance, paternal involvement, and youths' psychological adjustment in a rural, biracial Southern community. *Journal of Marriage and the Family, 60*, 335-343.
- Werner, K. ve Gross, J. J. (2010). Emotion regulation and psychopathology. Kringand A. M. ve Sloan, D. M. (Ed.), *Emotion Regulation and Psychopathology: A Transdiagnostic Approach to Etiology and Treatment*. New York: The Guilford Press, s.13-37.
- Yıldırım-Ekmekçi, A. (2008). *Congruence of parent and child perceptions of parental acceptance-rejection*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

EKLER

EK A

BİLGİLENDİRME VE ONAM FORMU

Saygıdeğer Anne ve Baba,

Elinizdeki bu dosya, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Klinik Psikoloji Programı'nda yürütülmekte olan Yüksek Lisans Tezi kapsamında ilgili form ve ölçekleri içermektedir. Bu tez çalışmasında anne, baba ve çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabulünün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkisi araştırılacaktır. Araştırmaya katılımınız anne baba tutumları konusunda oldukça önemli veriler ortaya koyacak ve bu bilgiler doğrultusunda anne babaların doğru bir şekilde yönlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada yer almanız tamamen sizin gönüllü katılımınız olacaktır. Araştırma süresince kayıt altına alınan bilgiler kesinlikle sizin ve çocuğunuzun kişisel bilgileri ile eşleştirilmeyecek ve yalnızca araştırmacı tarafından kullanılacaktır.

Bu araştırmada yer almayı kabul ederseniz; sizden, ailenizle ilgili demografik bilgi formunu, her iki ebeveyn için Ebeveyn Kabul Red Ölçeklerini ve çocuğunuzun duyguları ile ilgili olan Duygu Ayarlama Ölçeğini cevaplamanızı rica edeceğiz. Demografik bilgi formu ve Duygu Ayarlama Ölçeğini her iki ebeveyninden biri doldurabilir. Fakat Ebeveyn Kabul Red Ölçeğini hem anne hem de baba kendisi için hazırlanmış form üzerinden doldurmalıdır. Sizden, form ve ölçekleri eksiksiz bir şekilde doldurarak, gönderdiğimiz zarfın içine koyup zarfı kapatarak çocuğunuz ile en çok 1 hafta süre içinde okula yollamanızı isteyeceğiz.

Sorulara samimi yanıtlar vermeniz araştırmamız açısından çok önemlidir. Ölçeklerdeki soruların doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Lütfen kendiniz için en uygun olduğunu düşündüğünüz cevabı işaretleyiniz ve hiçbir soruyu atlamayınız. Soruları cevaplarken zorlandığınız noktalar veya sormak istediğiniz bir soru olursa fatma.zehra.gelgor@gmail.com e-posta adresi üzerinden iletişime geçebilirsiniz.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorsanız, lütfen aşağıda sizler için ayrılmış bölümü işaretleyerek imzalayınız.

İlgi ve desteğinize çok teşekkür ederiz.

Psikolog Fatma Zehra Gelgör

Bu araştırmada yer almayı ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı kullanılmasını kabul ediyorum.

İmza - Anne

İmza - Baba

EK B
DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Numara

Tarih

Aşağıda sizden istenen bilgiler araştırma amaçlı kullanılacak olup sizin veya çocuğunuzun ismi ile hiçbir şekilde eşleştirilmeyecektir. Tüm bilgiler gizlilik esasına uygun olarak gizli tutulacaktır. Lütfen istenilen tüm bilgileri tam olarak doldurduğunuza emin olun.

Formu dolduran kişi: ANNE () BABA ()

ÇOCUĞUN	
Doğum Tarihi:	Cinsiyeti: Kız () Erkek ()
Kardeş Sayısı:	Doğum Sırası:
Okul Başarısı: Yüksek () İyi () Orta () Düşük ()	
Çocuk planlı bir gebelik sonucu mu dünyaya geldi? :	
Doğumundan sonra çocuğun bakımını üstlenen kişiler (Varsa süresini belirtiniz)	
<u>Süre</u>	<u>Süre</u>
Anneanne () _____	Bakıcı () _____
Babaanne () _____	 () _____
Çocuğun kronik bir hastalığı veya psikiyatrik bir tanısı mevcut mu? (Varsa belirtiniz) :	
Aile Bütünlüğü:	
Anne - baba birlikte yaşıyor ()	Anne - baba ayrı yaşıyor ()
Anne hayatta değil ()	Baba hayatta değil ()
Çocuk şu anda kiminle kalıyor? :	
ANNENİN	BABANIN
Yaşı:	Yaşı:
Eğitim Durumu:	Eğitim Durumu:
a. İlköğretim	a. İlköğretim
b. Ortaöğretim	b. Ortaöğretim
c. Lisans	c. Lisans
d. Lisansüstü	d. Lisansüstü
e. (Diğer)	e. (Diğer)
Çalışma Durumu:	Çalışma Durumu:
Çalışmıyor ()	Çalışmıyor ()
Yarı zamanlı ()	Yarı zamanlı ()
Tam zamanlı ()	Tam zamanlı ()
Mesleği:	Mesleği:
Ailenin Aylık Gelir Miktarı:	
a. 0 – 2000 TL	
b. 2000 – 5000 TL	
c. 5000 TL ve üzeri	

EK C
DUYGU AYARLAMA ÖLÇEĞİ

Numara	Formu dolduran kişi: ANNE () BABA ()		Tarih	
Çocuğum;	Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Hemen her zaman
1. Neşeli bir çocuktur.	1	2	3	4
2. Duygularında aşırı değişiklikler gösterir (Olumlu duygulardan olumsuz duygulara hızla geçtiği için duygusal durumunu önceden tahmin etmek güçtür).	1	2	3	4
3. Yetişkinlerin sıradan ya da dostça yakınlık kurma çabalarına olumlu tepki verir.	1	2	3	4
4. Bir etkinlikten başka bir etkinliğe kolayca geçer; bunu yaparken kaygı, öfke, sıkıntı ya da aşırı heyecan belirtileri göstermez.	1	2	3	4
5. Üzüntüsünden ya da sıkıntısından kolayca kurtulabilir (Örneğin, onu üzen bir olaydan sonra kırılganlığını, kaygısını ya da üzüntüsünü uzun süre sürdürmez).	1	2	3	4
6. Bir engelle karşılaştığında kolayca vazgeçer.	1	2	3	4
7. Yaşıtlarının sıradan ya da dostça yakınlık kurma çabalarına olumlu tepki verir.	1	2	3	4
8. Kolayca öfke patlamaları ya da öfke krizleri geçirir.	1	2	3	4
9. İsteddiği bir şeye kavuşmayı erteleyebilir.	1	2	3	4
10. Başkalarının sıkıntısından ya da acısından keyif alır (Örneğin, birisinin canı yandığında ya da birisi cezalandırıldığında güler; başkalarını kızdırmaktan hoşlanır).	1	2	3	4
11. Heyecan verici durumlarda coşkusunu denetleyebilir (Örneğin, hareketli oyunlarda kendini kaybetmez; ya da uygun olmayan ortamlarda azmaz).	1	2	3	4
12. Yetişkinlere yapışır ya da mızırmız davranır.	1	2	3	4

13. Taşkınlık yapmaya ve enerjisini yıkıp dökerek boşaltmaya yatkındır.	1	2	3	4
14. Yetişkinlerin kural ya da sınır koymalarına öfkeyle tepki verir.	1	2	3	4
15. Üzüldüğünde, kızdığında ya da korktuğunda duygularını anlatır.	1	2	3	4
16. Üzgün ya da cansız görünür.	1	2	3	4
17. Başkalarıyla oyun başlatmaya çalışırken aşırı taşkın davranır.	1	2	3	4
18. Duygusal olarak donuk görünür (yüz ifadesi boş ve anlamsızdır; olaylara duygusal olarak katılmıyor gibidir).	1	2	3	4
19. Yaşıtlarının sıradan ya da dostça yakınlık kurma çabalarına olumsuz tepki verir (Örneğin, öfkeli bir sesle konuşur ya da ürkek bir tepki verir).	1	2	3	4
20. Dürtüseldir (Aklına eseni düşünmeden yapar).	1	2	3	4
21. Başkalarının duygularını anlar; başkaları üzgün ya da sıkıntılıyken onlarla ilgilenir.	1	2	3	4
22. Başkalarının işine karışacak ya da onları rahatsız edecek biçimde taşkınlık yapar.	1	2	3	4
23. Yaşıtlarının düşmanca, saldırgan ya da müdahaleci davranışlarına karşı öfke, korku, düş kırıklığı ya da sıkıntı gibi uygun olumsuz duygularını gösterir.	1	2	3	4
24. Başkalarıyla oyun başlatmaya çalışırken olumsuz duygular gösterir.	1	2	3	4

EK D

ÇOCUK EBEVEYN KABUL-RED/KONTROL ÖLÇEĞİ: ANNE

Child PARQ/Control Mother (SF)

Çocuk/Ergen EKRÖ/Kontrol - Anne (Kısa Form)

Numara

Tarih

Yönerge: Bu sayfada anne-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadelerin annenizin size olan davranışlarına uygun olup olmadığını düşünün.

Her ifadeyi okuduktan sonra o ifade annenizin size karşı davranışları konusunda ne kadar doğruysa, “ Hemen hemen her zaman doğru“, “Bazen doğru“, “Nadiren doğru“ veya “Hiçbir zaman doğru değil“ şeklinde işaretleyiniz.

ANNEM	ANNEM İÇİN DOĞRU		ANNEM İÇİN DOĞRU DEĞİL	
	<i>Hemen Hemen Her zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
Ben hiç yokmuşum gibi davranır	☒	☐	☐	☐

ANNEM		ANNEM İÇİN DOĞRU		ANNEM İÇİN DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Hemen Her zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
1.	Benim hakkında güzel şeyler söyler	☐	☐	☐	☐
2.	Bana hiç ilgi göstermez	☐	☐	☐	☐
3.	Neyi yapıp neyi yapamayacağını tam olarak bildiğinden emin olmak ister.	☐	☐	☐	☐
4.	Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırır	☐	☐	☐	☐
5.	Hak etmediğim zaman bile bana vurur	☐	☐	☐	☐
6.	Beni büyük bir baş belası olarak görür	☐	☐	☐	☐
7.	Her zaman nasıl davranmam gerektiğini söyler	☐	☐	☐	☐
8.	Kızdığı zaman beni cezalandırır	☐	☐	☐	☐
9.	Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldür	☐	☐	☐	☐
10.	Benden hoşlanmıyor gibi	☐	☐	☐	☐
11.	Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenir	☐	☐	☐	☐
12.	Bana bir sürü kırıcı şey söyler	☐	☐	☐	☐
13.	Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelir	☐	☐	☐	☐
14.	Ne söyleniyorsa onu aynen yapmam gerektiği konusunda ısrar eder.	☐	☐	☐	☐
15.	Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirir	☐	☐	☐	☐
16.	Bana çok ilgi gösterir	☐	☐	☐	☐
17.	Beni kırmak için elinden geleni yapar	☐	☐	☐	☐
18.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuttur	☐	☐	☐	☐
19.	Eğer kötü davranırsam benden hoşlanmadığını hissettirir	☐	☐	☐	☐
20.	Ne istersem yapmama izin verir	☐	☐	☐	☐
21.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirir	☐	☐	☐	☐

ANNEM		ANNEM İÇİN DOĞRU		ANNEM İÇİN DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Hemen Her zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
22.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit eder	☐	☐	☐	☐
23.	Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanır	☐	☐	☐	☐
24.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu hisseder	☐	☐	☐	☐
25.	Bana istenmediğimi belli eder	☐	☐	☐	☐
26.	Ne yaparsam kontrol etmek ister	☐	☐	☐	☐
27.	Beni sevdiğini belli eder	☐	☐	☐	☐
28.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmez	☐	☐	☐	☐
29.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalplidir	☐	☐	☐	☐

EK E

ÇOCUK EBEVEYN KABUL-RED/KONTROL ÖLÇEĞİ: BABA

(SF) Child PARQ/Control: Father

Çocuk/Ergen EKRO/Kontrol - Baba (Kısa Form)

Numara

Tarih

Yönerge: Bu sayfada baba-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadelerin babanızın size olan davranışlarına uygun olup olmadığını düşünün.

Her ifadeyi okuduktan sonra o ifade babanızın size karşı davranışları konusunda ne kadar doğruysa, “Hemen hemen her zaman doğru”, “Bazen doğru”, “Nadiren doğru” veya “Hiçbir zaman doğru değil” şeklinde işaretleyiniz.

BABAM	BABAM İÇİN DOĞRU		BABAM İÇİN DOĞRU DEĞİL	
	<i>Hemen Hemen Her zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
Ben hiç yokmuşum gibi davranır	☒	☐	☐	☐

BABAM		BABAM İÇİN DOĞRU		BABAM İÇİN DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Hemen Her zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
1.	Benim hakkında güzel şeyler söyler	☐	☐	☐	☐
2.	Bana hiç ilgi göstermez	☐	☐	☐	☐
3.	Neyi yapıp neyi yapamayacağımı tam olarak bildiğimden emin olmak ister.	☐	☐	☐	☐
4.	Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırır	☐	☐	☐	☐
5.	Hak etmediğim zaman bile bana vurur	☐	☐	☐	☐
6.	Beni büyük bir baş belası olarak görür	☐	☐	☐	☐
7.	Her zaman nasıl davranmam gerektiğini söyler	☐	☐	☐	☐
8.	Kızdığı zaman beni cezalandırır	☐	☐	☐	☐
9.	Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldür	☐	☐	☐	☐
10.	Benden hoşlanmıyor gibi	☐	☐	☐	☐
11.	Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenir	☐	☐	☐	☐
12.	Bana bir sürü kırıcı şey söyler	☐	☐	☐	☐
13.	Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelir	☐	☐	☐	☐
14.	Ne söyleniyorsa onu aynen yapmam gerektiği konusunda ısrar eder.	☐	☐	☐	☐
15.	Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirir	☐	☐	☐	☐
16.	Bana çok ilgi gösterir	☐	☐	☐	☐
17.	Beni kırmak için elinden geleni yapar	☐	☐	☐	☐
18.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuttur	☐	☐	☐	☐
19.	Eğer kötü davranırsam benden hoşlanmadığını hissettirir	☐	☐	☐	☐
20.	Ne istersem yapmama izin verir	☐	☐	☐	☐
21.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğumu hissettirir	☐	☐	☐	☐

BABAM		BABAM İÇİN DOĞRU		BABAM İÇİN DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Hemen Her zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
22.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit eder	☐	☐	☐	☐
23.	Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanır	☐	☐	☐	☐
24.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu hisseder	☐	☐	☐	☐
25.	Bana istenmediğimi belli eder	☐	☐	☐	☐
26.	Ne yaparsam kontrol etmek ister	☐	☐	☐	☐
27.	Beni sevdiğini belli eder	☐	☐	☐	☐
28.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmez	☐	☐	☐	☐
29.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalplidir	☐	☐	☐	☐

EK F

EBEVEYN KABUL-RED/KONTROL ÖLÇEĞİ: ÇOCUK

Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği/Kontrol (Kısa Form)

	ANNE / BABA	
Numara	Formu Dolduran Kişi	Tarih

Bu sayfada ebeveynlerin bazen çocuklarına nasıl davrandığını ifade eden cümleler yer almaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatle okuyup, sizin çocuğunuza nasıl davrandığınızla ne kadar bağdaşıp bağdaşmadığını düşünün. Lütfen çok fazla düşünmeden aklınıza ilk gelen cevabı işaretleyip, bir sonraki cümleye geçiniz.

Her cümlemin yanında dört tane kutu var. Eğer ifade, sizin çocuğunuza davranışınız hakkında temelde uygun ise, kendinize; “Hemen hemen her zaman mı doğru?” yoksa “Bazen mi doğru?” diye sorun. Eğer çocuğunuza hemen hemen her zaman böyle davrandığınızı düşünüyorsanız, “Hemen Hemen Her Zaman Doğru” kutusuna, bazen böyle davrandığınızı düşünüyorsanız “Bazen Doğru” kutusuna X işareti koyunuz.

Eğer cümle çocuğunuza karşı olan davranışınızı doğru olarak anlatmıyorsa, o zaman kendinize, “Nadiren mi doğru?” yoksa “Hemen hemen hiçbir zaman doğru değil mi?” diye sorun. Eğer çocuğunuza nadiren böyle davranıyor iseniz, “Nadiren Doğru” kutusuna, eğer hiçbir zaman böyle davranmıyorsanız “Hiçbir Zaman Doğru Değil” kutusuna X koyunuz.

Unutmayın, doğru veya yanlış bir yanıt yoktur. Onun için mümkün olduğu kadar dürüst ve açık olun.

Örnek:

	BENİM İÇİN DOĞRU		BENİM İÇİN DOĞRU DEĞİL	
	<i>Hemen Hemen Her zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
Çocuğum iyi davrandığı zaman ona sarılır ve öperim.	☒	☐	☐	☐

		BENİM İÇİN DOĞRU		BENİM İÇİN DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Hemen Her zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
1.	Çocuğum hakkında güzel şeyler söylerim.	☐	☐	☐	☐
2.	Çocuğuma ilgi göstermem.	☐	☐	☐	☐
3.	Çocuğumun neleri yapıp neleri yapamayacağını kesin olarak bilmesini sağlarım.	☐	☐	☐	☐
4.	Çocuğumun bana güvenmesini sağlarım.	☐	☐	☐	☐
5.	Hak etmediği zamanlarda bile çocuğuma vururum.	☐	☐	☐	☐
6.	Çocuğumu büyük bir baş belası olarak görürüm.	☐	☐	☐	☐
7.	Çocuğuma sürekli olarak nasıl davranması gerektiğini söylerim.	☐	☐	☐	☐
8.	Kızdığım zaman çocuğumu cezalandırırım.	☐	☐	☐	☐
9.	Çocuğumun sorularını cevaplayamayacak kadar çok meşgulümdür.	☐	☐	☐	☐
10.	Çocuğumdan hoşlanmıyorum.	☐	☐	☐	☐
11.	Çocuğumun ne yaptığıyla gerçekten ilgiliyimdir.	☐	☐	☐	☐
12.	Çocuğuma bir sürü kırıncı sözler söylerim.	☐	☐	☐	☐
13.	Çocuğum yardım istediği zaman ilgi göstermem.	☐	☐	☐	☐
14.	Çocuğuma ne söylediysem, aynen öyle davranmasında ısrar ederim.	☐	☐	☐	☐
15.	Çocuğuma istendiğini ve ihtiyaç duyulduğunu hissettirim.	☐	☐	☐	☐
16.	Çocuğuma çok ilgi gösteririm.	☐	☐	☐	☐
17.	Çocuğumun duygularını incitirim.	☐	☐	☐	☐
18.	Çocuğumun hatırlamam gerektiğini düşündüğü önemli şeyleri unuturum.	☐	☐	☐	☐
19.	Eğer kötü davranırsa çocuğuma sevilmediğini hissettirim.	☐	☐	☐	☐
20.	Çocuğumun canı ne isterse yapmasına izin veririm.	☐	☐	☐	☐
21.	Çocuğuma yaptığı şeylerin önemli olduğunu hissettirim.	☐	☐	☐	☐

22.	Çocuğum yanlış bir şey yaptığı zaman onu korkutur veya tehdit ederim.	☐	☐	☐	☐
23.	Çocuğumun ne düşündüğünü önemserim, ve fikirlerini ifade etmesi için onu cesaretlendiririm.	☐	☐	☐	☐
24.	Diğer çocukların benim çocuğumdan daha iyi olduklarını düşünürüm.	☐	☐	☐	☐
25.	Çocuğuma istenmediğini hissettiririm.	☐	☐	☐	☐
26.	Çocuğumun yaptığı her şeyi kontrol etmek isterim.	☐	☐	☐	☐
27.	Çocuğuma onu sevdiğimi belli ederim.	☐	☐	☐	☐
28.	Beni rahatsız etmediği sürece çocuğumla ilgilenmem.	☐	☐	☐	☐
29.	Çocuğuma karşı yumuşak ve iyi kalpliyimdir.	☐	☐	☐	☐

EK G

ROHNER RESEARCH TELİF HAKKI LİSANSI

**Ronald and Nancy Rohner Center
for the Study of Interpersonal Acceptance and Rejection**

Human Development & Family Studies, Box U-1058,
University of Connecticut, Storrs, CT
06269-1058 USA

**Limited License
PERMISSION TO REPRODUCE FOR
LIMITED EDUCATIONAL, CLINICAL, AND RESEARCH PURPOSES**

March 12, 2015

To Whom It May Concern:

Permission is granted to **Fatma Zehra Gelg r** to reproduce and use any measures from Rohner Research Publications for use in her graduate research project. This includes unlimited numbers of questionnaires for this purpose. Permission extends to use of electronic survey means such as SurveyMonkey. Use of the measures and scoring software  is restricted to this research.

Scoring and data storage is available at no cost on the Google cloud using a Gmail account. You may register at <http://parscore6.appspot.com> to set up scoring and database storage. Please pay careful attention to the **HELP** video. When data entry is complete, export to your computer as .txt file(s), then import to SPSS for data analysis.

We respectfully request that results of said research be reported to the Rohner Center when the study is completed. Articles resulting from research will be archived in the Center and placed in the Center's online bibliography.

Ronald P. Rohner, Professor Emeritus
Family Studies and Anthropology
Director, **Ronald and Nancy Rohner Center**

CEO, ROHNER RESEARCH
255 Codfish Falls Road
Storrs, CT 06268-1425 USA
www.rohnerresearchpublications.com